

Marika Aakala – Reetta Häkkinen – Oona Scheepstra

Suomalaisen tapausesimerkin muodostaminen
Residential Environment Impact Survey version
2.0 (REIS) arviointivälineeseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Toimintaterapeutti
Toimintaterapian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
4.4.2012

Tekijät Otsikko	Marika Aakala, Reetta Häkkinen ja Oona Scheepstra Suomalaisen tapausesimerkin muodostaminen Residential Environment Impact Survey version 2.0 (REIS) arviointivälineeseen
Sivumäärä Aika	43 sivua + 7 liitettä 4.4.2012
Tutkinto	Toimintaterapeutti
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapeutti
Ohjaajat	Lehtori Satu Aittomäki Lehtori Anne Talvenheimo-Pesu
<p>Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö ja sen tarkoituksena oli muodostaa suomalainen tapausesimerkki Residential Environment Impact Survey version 2.0 (REIS) arviointivälineeseen. REIS on inhimillisen toiminnan malliin (Kielhofner 2008) pohjautuva standardoimaton ja puolistrukturoitu yhteisömuotoisen asuinympäristön arviointiväline. Tämä kehittämistyö on kolmas Metropolia Ammattikorkeakoulussa tehty opinnäytetyö, joka tähtää REIS-arviointivälineen julkaisuun suomen kielellä.</p> <p>Tämän kehittämistyön tuotteena muodostuneen tapausesimerkin tarkoitus on konkretisoida arviointivälineen käyttäjälle REIS:n avulla saatavaa tietoa ja arviointiprosessia. Tapausesimerkin avulla REIS-arviointivälineen käsikirjassa esitetty teoria ja ohjeistus sidotaan käytäntöön. Konkreettinen tapausesimerkki auttaa arviointivälineen käyttäjää ymmärtämään arviointivälinettä ja sen tarkoitusta.</p> <p>Alkuperäisen REIS-käsikirjan tapausesimerkistä tehtyä suomennosta ei Suomen ja Yhdysvaltojen välisten kulttuurierojen vuoksi voitu sellaisenaan hyödyntää suomennetussa käsikirjassa. Suomalainen REIS-tapausesimerkki on fiktiivinen kertomus, jonka kirjoittamisessa on yritetty ottaa huomioon sen soveltuvuus mahdollisimman moneen erilaiseen asuinympäristöön.</p> <p>Kehittämistyössä noudatettiin laadullisen tutkimuksen periaatteita. Työn tutkimuksellinen osuus toteutettiin teoria- ja aineistolähtöisiä sisällönanalyysitapoja mukaillen. Suomalainen tapausesimerkki tehtiin hyödyntäen alkuperäistä englanninkielistä tapausesimerkkiä. Suomalaisesta tapausesimerkistä kirjoitettiin useita eri versiota hyödyntäen palautetta sen soveltuvuudesta suomalaiseen kulttuuriin. Palautetta kerättiin neljää toimintaterapeuttia haastatteleamalla. Kehittämistyöprosessimme ajan olemme olleet tiiviissä yhteistyössä professori Gail Fisherin kanssa, joka on kehittänyt REIS-arviointivälineen työryhmänsä kanssa.</p>	
Avainsanat	REIS, tapausesimerkki, ympäristö, asuinympäristö, toimintaterapia-arviointi, Inhimillisen toiminnan malli

Authors Title Number of Pages Date	Marika Aakala, Reetta Häkkinen ja Oona Scheepstra Development of a Finnish case example to Residential Environment Impact Survey version 2.0 (REIS) 43 pages + 7 appendices 4 April 2012
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Satu Aittomäki, Senior Lecturer Anne Talvenheimo-Pesu, Senior Lecturer
<p>This thesis is a developmental work and its purpose was to develop a Finnish case example to Residential Environment Impact Survey version 2.0 (REIS) (Fisher - Arriaga - Less - Lee - Ashpole 2008). REIS is a non-standardized and semi-structured assessment and consulting instrument based on The Model of Human Occupation (Kielhofner 2008). It is designed to examine the environmental impact that community residential facilities have on the residents. This developmental work is the third thesis about REIS at Helsinki Metropolia University of Applied Sciences and its aim is to make it possible to publish REIS in Finnish.</p> <p>The purpose of the developed Finnish REIS case example was to concretize the information collected with REIS and the assessment process. With the help of the case example, the theory and the instructions in the REIS manual are transferred into practice. The case example helps the user of the assessment instrument to understand it and its purpose.</p> <p>The original translated REIS case example could not be used in the Finnish REIS manual because of cultural differences between Finland and the United States. The Finnish REIS case example is a fictive story and it was written so that it would fit as many different residential environments as possible.</p> <p>In our developmental work we utilized the principles of qualitative research. We utilized deductive and inductive methods in analyzing our research data. The result of our developmental work was the Finnish case example which was based on the original English case example and developed using feedback on its suitability to the Finnish culture. Feedback was gathered by interviewing four occupational therapists. During our developmental work we collaborated closely with professor Gail Fisher who has designed the REIS with her co-workers.</p>	
Keywords	REIS, case example, environment, residential environment, occupational therapy assessment, Model of the Human Occupation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kehittämistyön alkuasetelma	3
3	REIS ympäristön arviointivälineenä	5
3.1	Inhimillisen toiminnan malli REIS-arvioinnin teoreettisena taustana	6
3.2	Ympäristö inhimillisen toiminnan mallin mukaan	7
3.3	Henkilö inhimillisen toiminnan mallin mukaan	9
4	Ympäristön merkitys toimintaterapia-arvioinnissa	12
4.1	Kohti laadukkaampia arviointikäytänteitä	13
4.2	REIS suhteessa muihin ympäristön huomioon ottaviin arviointivälineisiin	13
5	Kehittämistyöprosessi	17
5.1	Raakasuoennoksen sisällönanalyysi	19
5.2	Toimintaterapeuttien haastattelut	21
5.2.1	Haastattelukysymysten muodostaminen	22
5.2.2	Haastatteluihin valmistautuminen ja esihaastattelu	22
5.3	Haastatteluiden analyysi	23
5.3.1	Ensimmäisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset	24
5.3.2	Toisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset	26
5.4	Suomalaisen tapausesimerkin viimeistely	30
6	Pohdinta	33
6.1	Kehittämistyön eettiset näkökulmat	35
6.2	Aineistonkeruun ja analyysin tarkastelu	36
6.3	REIS:n kehittäminen maailmalla ja Suomessa	37
6.4	REIS-arvioinnin mahdollisuudet ja heikkoudet	38
	Lähteet	40
	Liitteet	
	Liite 1. Ympäristöä huomioivat arviointivälineet	
	Liite 2. Alkuperäinen englanninkielisen käsikirjan tapausesimerkki	

Liite 3. Englanninkielisen tapausesimerkin raakasuomennos

Liite 4. Raakasuomennoksesta nousseet alaluokat ja teorian käsitteet

Liite 5. Suomalainen tapausesimerkin ensimmäinen versio Residential Environment Impact Survey 2.0 arviointivälineeseen

Liite 6. Haastattelukysymykset

Liite 7. Suomalainen tapausesimerkki Residential Environment Impact Survey 2.0 arviointivälineeseen

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka tarkoituksena oli muodostaa suomalainen tapausesimerkki Residential Environment Impact Survey version 2.0 (Fisher – Arriaga – Less – Lee – Ashpole 2008) arviointivälineen suomennettuun käsikirjaan. Tästä lähtien käytämme tässä työssä arviointivälineestä lyhennettä REIS. REIS on inhimillisen toiminnan malliin (Kielhofner 2008) pohjautuva standardoimaton ja puolistrukturoitu yhteisömuotoisen asuinympäristön arviointiväline, jolla saadaan tietoa asuinympäristön vaikutuksista ihmisten toimintakykyyn. Arvioinnin tavoitteena on edistää asukkaiden elämänlaatua ja henkilökunnan työhyvinvointia (Fisher 2004: 2).

Tämän työn yksi keskeinen näkökulma on laadukas toimintakyvyn arviointi toimintaterapiassa ja ympäristön huomioiminen osana sitä. Toimintaterapiassa ympäristön vaikutuksen huomioiminen osana ihmisen toimintakykyä on vaihdellut vuosien saatossa. Kielhofner (2009: 26) kertoo, että toiminnan paradigman aikaan 1900–1940-luvuilla toimintaterapiassa painotettiin mielen ja kehon yhteyttä sekä ympäristön merkitystä. Ajan ihmiskäsitys oli kokonaisvaltainen, painottuen mielen ja ympäristön vaikutukseen ihmisen toiminnassa. (Kielhofner 2009: 26.) 1950- ja 1960-luvuilla alettiin kuitenkin siirtyä mekanistisempaan näkemykseen ihmisestä, joka muutti myös toimintaterapian paradigmaa. Paradigman muutos toi tullessaan lääketieteellisen ajattelumallin, jossa painotettiin tieteellisyyttä. Ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan ei enää saanut samanlaista huomiota. Ihminen nähtiin sairautensa tai vammansa kautta ja toimintaterapiassa keskityttiin näiden rajoitteiden korjaamiseen. (Kielhofner 2009: 31–32.)

Mekanistisen paradigman syntymisen jälkeen, alkoi 1960- ja 1970-luvuilla nousemaan uudelleen alkuperäinen, toimintaan keskittynyt paradigma. Toiminnan huomioimisen lisäksi tämänhetkinen paradigma ottaa kantaa ihmisen toiminnallisuuteen, eli ihmisen, toiminnan ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. Tämänhetkisen paradigman arvoihin kuuluvat kiinteästi osallistumisen mahdollistaminen asiakkaalle ja asiakkaan elämänlaatuun positiivisella tavalla vaikuttaminen. (Kielhofner 2009: 43–44, 48.) REIS-arvioinnilla saadaan tietoa yhteisön ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta. REIS-arvioinnissa painotetaan ihmisten omaa vaikutusmahdollisuutta asuinympäristöönsä

sekä heidän aktiivista osallistumisestaan asuinyhteisön arkeen. Täten REIS-arvioinnilla saadaan tämänhetkisen paradigman arvojen mukaista tietoa.

Tämän kehittämistyön teoreettisena taustana on inhimillisen toiminnan malli. Työssämme käytetyt inhimillisen toiminnan mallin käsitteiden suomennokset ovat Toiminnan voimaa -kirjan mukaiset (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen 2011). Tämä kehittämistyö on kolmas Metropolia Ammattikorkeakoulussa toteutettujen opinnäytetöiden sarjassa, joka tähtää REIS arviointivälineen julkaisuun suomenkielillä. Työ toteutettiin yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa ja oikeus työn tuotteena muodostuneen suomalaisen tapausesimerkin hyödyntämiseen jatkossa on Metropolia Ammattikorkeakoululla. Koko kehittämistyön ajan teimme tiivistä yhteistyötä professori Gail Fisherin kanssa, joka on kehittänyt REIS-arviointivälineen yhdessä työryhmänsä kanssa.

Kehittämistyö lähti tarpeesta täydentää suomenkielistä REIS-käsikirjaa suomalaiseen kulttuuriin soveltuvalla tapausesimerkillä. Toimintaterapian arviointivälineiden käsikirjoissa on tapana konkretisoida arviointivälineen käyttöä tapausesimerkkien avulla. Arviointivälineen käytön ja siitä saatavan hyödyn konkretisointi on myös suomalaisen REIS-tapausesimerkin tarkoitus. Tapausesimerkki mahdollistaa käsikirjassa esitetyn teorian ja ohjeistuksen sitomisen käytäntöön. Tapausesimerkki muodostettiin hyödyntämällä alkuperäistä englanninkielistä tapausesimerkkiä sekä haastatteleamalla suomalaisia toimintaterapeutteja, jotta varmistuttiin tapausesimerkin soveltuvuudesta suomalaiseen kulttuuriin. Haastatteluihin osallistuivat toimintaterapeutit Anna-Maria Kyriopoulos, Katja Laine, Sanna Nisula ja Anne Susiluoto. Kehittämistyön tarpeen selkeydestä johtuen kehittämistyön tavoite on koko ajan ollut hyvin selkeä. Tämän perusteella kehittämistyön aihe, suomalaisen tapausesimerkin muodostaminen, rajautui helposti.

2 Kehittämistyön alkuasetelma

REIS on professori Gail Fisherin ja hänen työryhmänsä kehittämä inhimillisen toiminnan malliin (Kielhofner 2008) pohjautuva standardoimaton ja puolistrukturoitu yhteisömuotoisen asuinympäristön arviointiväline. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa -suosituksessa (Karhula ym. 2010) määritellään REIS:n kaltainen väline kuitenkin strukturoiduksi. Noudatamme työssämme REIS-käsikirjan mukaista määritelmää, puolistrukturoitu.

REIS-arvioinnilla saadaan monipuolista tietoa asuinympäristön vaikutuksista ihmisten toimintakykyyn ja arvioinnin tavoitteena on edistää asukkaiden elämänlaatua ja henkilökunnan työhyvinvointia. REIS-arviointi lisää asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia omaan asuinympäristöönsä ja henkilökunnan vaikutusmahdollisuuksia omaan työympäristöönsä. (Fisher 2004: 2.) Arviointivälineen avulla saadaan tietoa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön osa-alueista. REIS koostuu kolmesta osiosta, jotka ovat tiedonkeruu, pisteitys ja suositusten laatiminen. Tiedonkeruumenetelminä ovat fyysisten tilojen visuaalinen havainnointi, eri toimintojen havainnointi sekä erilliset asukkaiden ja henkilökunnan puolistrukturoidut haastattelut. (Fisher ym. 2008: 5.) REIS-arviointivälineen sisältöä kuvaillaan tarkemmin luvussa 3.

Alkuperäisen käsikirjan englanninkielistä tapausesimerkkiä (Liite 1) ei Suomen ja Yhdysvaltojen kulttuurierojen vuoksi voitu sellaisenaan hyödyntää. Kulttuurierot näkyivät englanninkielisessä tapausesimerkissä muun muassa esimerkkitoinnoissa, kuten asiakastietojen kirjaamiskäytänteissä ja lounaslaatikoiden pakkaamisessa. Alkuperäistä tapausesimerkkiä käytettiin kuitenkin suomalaisen tapausesimerkin pohjana. Tällä pyrittiin varmistamaan, että tapausesimerkki on taustateorialle uskollinen. Tämän kehittämistyön tuotteena muodostuneen tapausesimerkin tarkoitus on konkretisoida arviointivälineen käyttäjälle REIS:n avulla saatavaa tietoa ja arviointiprosessia. Tapausesimerkin avulla käsikirjassa esitetty teoria ja ohjeistus sidotaan käytäntöön. Konkreettinen tapausesimerkki auttaa arviointivälineen käyttäjää ymmärtämään arviointivälinettä ja sen tarkoitusta. Kyseessä on fiktiivinen kertomus, jonka kirjoittamisessa on yritetty ottaa huomioon sen soveltuvuus mahdollisimman moneen erilaiseen asuinympäristöön.

REIS-arviointivälineeseen on tehty kaksi aiempaa opinnäytettä Metropolia ammattikorkeakoulussa: *The Residential Environment Impact Survey (REIS, version 2.0) Arviointivälineen lomakkeiston ensimmäinen suomennos ja kehittäminen* (Mattila – Vepsäläinen 2009) ja *"Talo elää tavallaan" REIS arviointivälineen ensimmäinen käyttökokeilu mielenterveyskuntoutujien yhteisöllisessä asuinympäristössä* (Linde – Pellinen 2010). Ensimmäisessä opinnäytteessä Mattila ja Vepsäläinen (2009: 1) toteuttivat lomakkeiston ensimmäisen raakasuumennoksen. Linde ja Pellinen jatkoivat opinnäytetyössään aiheen kehittelyä toteuttamalla ensimmäisen käyttökokeilun mielenterveyskuntoutujien asuinympäristössä. Lisäksi tekijät suomensivat arviointivälineen käsikirjan sekä yhdenmukaistivat suomennettuja käsitteitä. Käyttökokeilun pohjalta he muokkasivat lomakkeistoa ja kokosivat asukkaiden ryhmähaastattelu -osion kysymyksistä asukkaan tarkistuslistan. Tekijät toivovat, että tarkistuslistan hyöty näkyy asukkaiden haastatteluun kuluvan ajan lyhenemisenä. (Linde – Pellinen 2010: 1, 38.) Suomalaisessa tapausesimerkissä emme käyttäneet Linden ja Pellisen (2010) luomaa tarkistuslistaa, koska tarkistuslista ei perustu alkuperäiseen REIS 2.0 -versioon.

3 REIS ympäristön arviointivälineenä

REIS-arviointi koostuu kolmesta osiosta: Tiedonkeruu, pisteitys ja suositusten laatiminen. Tietoa kerätään visuaalisella arvioinnilla, toimintojen havainnoinnilla sekä haastattelemalla asukkaita ja henkilökuntaa. (Fisher ym. 2008: 5.) Visuaalinen arviointi toteutetaan tilojen läpikävelyllä, jossa havainnoidaan muun muassa fyysistä ja sensorista ympäristöä, tuen tarvetta, kodinomaisuutta ja asukkaiden ja henkilökunnan vuorovaikutussuhteita. Läpikävely toteutetaan asukkaiden ja henkilökunnan ollessa paikalla. Asukkaiden toimintaa asuinympäristössä havainnoidaan kolmessa eri tilanteessa, joissa sekä henkilökunnan että asukkaiden tulisi olla paikalla. Havainnoitavia tilanteita voivat olla esimerkiksi ruokailu, aamutoimet ja ohjattu ryhmätilanne. Havainnoinnissa keskitytään vuorovaikutuksen tarkkailuun. (Fisher ym. 2008: 8.)

REIS-arvioinnissa asukkaiden haastattelu pyritään toteuttamaan ryhmämuotoisena ja se koostuu suljetuista ja avoimista kysymyksistä. Asukkaille tehdään kysymyksiä liittyen asuinympäristön tiloihin, esineisiin, toiminnan muotoihin ja tehtäviin sekä sosiaalisiin ryhmiin/sosiaaliseen ympäristöön. Henkilökunnan haastattelussa on tärkeää valita haastateltaviksi sellaisia työntekijöitä, joilla on hyvä kontakti asukkaisiin. Arvioinnissa on hyvä haastatella myös esimiestä. (Fisher ym. 2008: 9.) Saadun tiedon perusteella suositellaan ympäristöön tehtäviä muutoksia, joilla pyritään edistämään asukkaiden elämänlaatua ja toiminnallista osallistumista sekä henkilökunnan työhyvinvointia. Arvioinnille on hyvä varata aikaa yhteensä 8-12 tuntia. (Fisher ym. 2008: 4-5.)

REIS antaa monipuolista tietoa asuinympäristön vaikutuksista ihmisten toimintakykyyn, edistää asukkaiden elämänlaatua ja henkilökunnan työhyvinvointia, lisäten heidän vaikutusmahdollisuuksiaan asuin- ja työympäristöönsä (Fisher 2004: 2). REIS on puolistrukturoitu arviointiväline, joten arvioija voi muuttaa toteutusjärjestystä ja kysymyksiä parhaaksi katsomallaan tavalla. Arvioinnissa keskeistä on selvittää, mihin asukkaat ovat tyytyväisiä kodissaan ja mitä he haluaisivat siellä muuttaa tehdäkseen siitä viihtyisämmän. (Fisher 2011a.) REIS:n avulla saadaan tietoa asukkaiden rooleista, rutiineista ja toiminnasta sekä asuinyhteisön toimintakulttuurista ja näiden asioiden välisistä suhteista. Alkuperäiset lomakkeet ja käsikirja ovat saatavissa MOHO Clearinghouse (2012) internetsivuilta.

3.1 Inhimillisen toiminnan malli REIS-arvioinnin teoreettisena taustana

REIS-arviointivälineen taustateoriana on inhimillisen toiminnan malli ja mallin tunteminen on välttämätöntä REIS-arvioinnin toteuttamisessa. REIS-arvioinnin taustalla vaikuttavat etenkin ympäristön ja tahdon merkitys ihmisen toimintakykyyn. (Fisher ym. 2008: 7.) Näitä käsitteitä avaamme tarkemmin luvuissa 3.2 Ympäristö inhimillisen toiminnan mallin mukaan ja 3.3 Henkilö inhimillisen toiminnan mallin mukaan.

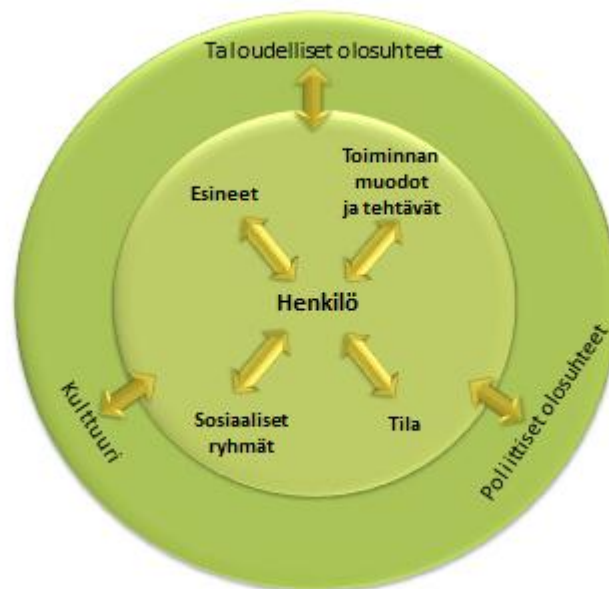
Inhimillisen toiminnan malli tarjoaa laajan näkökulman ihmisen toimintaan. Malli pyrkii selittämään kuinka ihminen motivoituu ja rakentaa toimintaansa sekä suoriutuu siitä. Inhimillisen toiminnan malli on näyttöön perustuva ja sitä kehitetään jatkuvasti. (Kielhofner 2008a: 3–4.) Inhimillisen toiminnan mallin mukaan henkilön toimintaan vaikuttavat hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä toimintaympäristönsä. Inhimillisen toiminnan malli on systeeminen ja siinä ajatellaan, että muutos yhdessä asiassa voi vaikuttaa laajasti muihinkin henkilön elämään vaikuttaviin asioihin. (Kielhofner 2008b: 26.) Esimerkiksi ihminen voi muuttaa esteettömämpään asuntoon liikkumisen helpottumiseksi. Tällöin muutto voi vaikuttaa liikkumisen lisäksi siihen, että hän saa uusia ystäviä ja mielenkiinnonkohteita.

Hyvä arviointi on välttämätön, jotta voidaan ymmärtää asiakasta ja hänen tarpeitaan, muodostaa hänelle sopivia tavoitteita ja valita terapiassa käytettävät strategiat (Kielhofner - Forsyth 2008a: 155). Inhimillisen toiminnan mallin ollessa arvioinnin taustateoriana, tulee terapeutin noudattaa tähän teoriaan pohjaavaa, asiakaslähtöistä ja näyttöön perustuvaa työtettä. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa inhimillisen toiminnan mallin mukaan sitä, että jokainen asiakas nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jonka ominaisuudet vaikuttavat arviointiin. Käytettäessä inhimillisen toiminnan mallia arvioinnin teoreettisena taustana tulee arvioinnista selvittää mitä asiakas tekee, ajattelee ja tuntee, jotta voidaan saavuttaa haluttu muutos ihmisen elämässä. Terapeuttisen harkinnan tulee keskittyä ymmärtämään asiakkaan arvoja, mielenkiinnonkohteita, pätevyyden ja tuotteliaisuuden tunteita, hänen rooleja, tapoja ja suorituskyykyä asiakkaalle tärkeissä ympäristöissä. Interventioiden tulee tukea asiakasta kohti hänen haluamaansa muutosta. Terapeutin tulee ymmärtää, kunnioittaa ja tukea asiakkaan valintoja, tekoja ja kokemuksia. Terapeutti työskentelee ymmärtääkseen asiakkaan näkemyksiä maailmasta pyrkien selvittämään mikä on asiakkaalle tärkeää, mistä hän nauttii ja mitä hän ajattelee omista mahdollisuuksistaan. (Kielhofner – Forsyth 2008b:

143–144.) Edellä mainitut seikat pätevät REIS-arviointia tehdessä. REIS-arvioinnissa asiakkaana on kuitenkin yhden ihmisen sijasta koko yhteisö.

3.2 Ympäristö inhimillisen toiminnan mallin mukaan

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ympäristö koostuu erilaisista ulottuvuuksista, jotka vaikuttavat ympäristössä toimivaan henkilöön ja joihin henkilö toiminnallaan vaikuttaa. Nämä ulottuvuudet ovat: henkilö, esineet, tilat, toiminnan muodot ja tehtävät, sosiaaliset ryhmät, kulttuuri ja taloudelliset sekä poliittiset ulottuvuudet. (Kielhofner 2008c: 86). Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1) on kuvattu näiden ulottuvuuksien ja henkilön välistä vuorovaikutuksellista suhdetta.

Kuvio 1. Inhimillisen toiminnan mallin käsitys ympäristön ulottuvuuksista, jotka vaikuttavat ihmisen toimintaan (Kielhofnerin 2008c: 87 mukaan.)

Tila on fyysinen ympäristö, jossa toiminta tapahtuu. Tilat ovat usein muokattu ja järjestetty palvelemaan jotain tiettyä toimintaa, esimerkiksi kirjasto-ympäristö tukee lukemiseen ja tiedon etsimiseen. Myös luonnontilat kuuluvat ympäristöön ja asettavat yhtä lailla vaateita sekä mahdollistavat toimintaa kuin rakennetut tilatkin. Esineet taas ovat joko luonnollisesti ympäristössä olevia tai sinne tuotettuja välineitä, joita ympäristössä toimivat henkilöt käyttävät ja joiden ominaisuudet vaikuttavat niiden

käyttöön. Esineiden saatavuus riippuu yleisesti tilan käyttötarkoituksesta ja kulttuurin mukaisista tavoista. (Kielhofner 2008c: 88.)

Sosiaalisia ryhmiä ovat muun muassa perhe, ystävät ja työyhteisö. Sosiaaliset ryhmät koostuvat joukosta ihmisiä, jotka ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Sosiaalisten ryhmien luonne vaihtelee epämuodollisesta hyvinkin muodolliseen. (Kielhofner 2008c: 92.) Yleisesti ajatellen toiminnan muodot ja tehtävät ovat niitä toimintoja, jotka voidaan nimetä joksikin tekemiseksi. Toiminnan muotoihin vaikuttavat toimintaympäristö, kulttuuri sekä toiminnan merkitys ja tarkoitus henkilölle. (Kielhofner 2008c: 92 - 93.) Muun muassa ruuanlaitto, imuroiminen, kirjan lukeminen ja pyöräily ovat toiminnan muotoja.

Kulttuuri muodostuu uskomuksista, käsityksistä, arvoista ja normeista. Kulttuurin sisällä on nähtävissä useita eri alakulttuurin muotoja, kuten erilaiset etniset väestöryhmät. Kulttuuri vaikuttaa ympäristössä toimiviin ihmisiin monin eri tavoin ja kulttuuri vaihtelee ympäristöittäin. Kulttuurin vaikutus ulottuu sekä ympäristön fyysisiin että sosiaalisiin tekijöihin, eikä kulttuurin merkitystä kaikkialle vaikuttavana taustavoimana voi ympäristöä tarkasteltaessa unohtaa. Henkilön omat arvot ja ajattelutapa vaikuttavat myös siihen, miten kulttuuri vaikuttaa henkilöön. (Kielhofner 2008c: 95 - 96.) Poliittisilla ja taloudellisilla olosuhteilla on epäsuora, mutta kauas ulottuva vaikutus ihmisten toimintaan yhteiskunnassa. Nämä olosuhteet vaikuttavat esimerkiksi henkilön vapautteen toimia ympäristössään sekä käytettävissä oleviin resursseihin. (Kielhofner 2008c: 96.) Esimerkiksi taloudellisen epäoikeudenmukaisuuden myötä köyhien ihmisryhmien ei ole mahdollista toteuttaa kaikkia niitä toimintoja, joihin varakkaimmilla ihmisryhmillä on mahdollisuus.

Ympäristö tarjoaa paljon erilaisia mahdollisuuksia toiminnalle, mutta voi myös rajoittaa tai vaatia henkilöltä tietynlaista käyttäytymistä ja toimintaa. Ympäristön vaatimukset vaikuttavat henkilön roolien ja tapojen syntyyn. Esimerkiksi kouluympäristö vaatii henkilöltä tietynlaista käyttäytymistä ja täten vaikuttaa opiskelijan roolin muodostumiseen. Sama ympäristö ei kuitenkaan vaikuta samoin kaikkiin ympäristössä toimiviin ihmisiin. Henkilön ja ympäristön väliseen vuorovaikutussuhteeseen vaikuttaa aina henkilön yksilölliset piirteet. (Kielhofner 2008c: 86 - 88.) Esimerkiksi edellä mainittu kouluympäristö voi kyllästyttää toista, kun taas toiselle samainen ympäristö

voi olla liian vaativa ja tuottaa ahdistusta. Ympäristö on aina osa henkilöä ja henkilön toimintaa. Jokaisella henkilöllä on erilaisia toimintaympäristöjä, joissa esiintyvät yllä kuvailut ulottuvuudet, jotka mahdollistavat tai rajoittavat henkilön toimintaa. Toimintaympäristö ei kuitenkaan pysy aina samanlaisena, vaan muuttuu henkilön toiminnan seurauksena. (Kielhofner 2008c: 97.)

3.3 Henkilö inhimillisen toiminnan mallin mukaan

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan henkilössä nähdään kolme vuorovaikutteista elementtiä. Näitä elementtejä ovat tahto, tottumus ja suorituskyyky (Kielhofner 2008d: 12.), jotka on kuvattu kuviossa 2.

Kuvio 2. Henkilöön liittyvät keskenään vuorovaikutteiset elementit (Kielhofnerin 2008d: 22 mukaan.)

Tahto kuvaa ihmisen motivaatiota toimintaan. Tahto koostuu niistä ajatuksista ja tunteista, jotka ovat yhteydessä henkilön kykyihin, nautintoihin ja siihen mikä on hänelle tärkeää ja merkityksellistä. Toisin sanoen, vaikka ihmisillä on sisäsyntyinen tarve toimintaan, ihmiset eivät kuitenkaan halua tehdä mitä tahansa, vaan asioita joita he arvostavat, joihin he tuntevat kykenevänsä ja joista he saavat tyydytystä. (Kielhofner 2008d: 12–13.) Kulttuurilla on suuri vaikutus ihmisen tahtoon (Kielhofner

2008e: 34). Tahdon osa-alueita ovat henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. Henkilökohtainen vaikuttaminen kuvaa henkilön tietoisuutta omista kyvyistä ja tunnetta toiminnan tehokkuudesta. (Kielhofner 2008d: 12; 2008e: 35.) Arvot taas kuvaavat sitä mitä henkilö pitää tärkeänä ja merkityksellisenä tehdä, mikä on oikein ja mikä on väärin. Ihmisen arvot ovat vahvasti sidoksissa hänen kulttuuriinsa. (Kielhofner 2008d: 13; 2008e: 39.) Mielenkiinnonkohteet taas kuvaavat sitä mitä ihminen kokee miellyttävänä tai tyydyttävänä tehdä. Ihmisen tahto eli henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet, vaikuttavat siihen mitä valintoja ihminen tekee, miten hän toiminnat kokee ja miten hän tulkitsee muiden ihmisten toimintaa. Tahto on koko elämän ajan kehittyvä prosessi. Ihmisen kokiessa uusia asioita ja päästessä uusiin ympäristöihin, hän löytää uusia mielenkiinnon kohteita ja menettää vanhoja, sekä tunnistaa itsessään uusia kykyjä. Tämä kaikki muokkaa ihmisen arvoja, henkilökohtaisen vaikuttamisen tunnetta ja mielenkiinnon kohteita. (Kielhofner 2008d: 13–16; 2008e: 47.)

Tottumus kuvaa toimintojen muotoutumista tavoiksi ja rutiineiksi tietyssä ajallisessa, fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä. Tavat kertovat ihmisten taipumuksesta tehdä asioita tietyllä tavalla tutussa ympäristössä tai tilanteessa. Kun toiminnasta on tullut tapa, ei ihmisen tarvitse enää kiinnittää siihen juurikaan huomiota, vaan toiminnasta tulee ikään kuin automaattista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ihmisen tavat olisivat aina tehokkaita. (Kielhofner 2008d: 16; 2008f: 52–53.) Tavat vaikuttavat kolmella tavalla: ne ohjaavat miten rutiinitilanteessa toimitaan, ne säätelevät tyyppillistä ajankäyttöä ja luovat tyyppillisen käyttäytymistyylin (Kielhofner 2008f: 56). Tapoihin kuuluu myös sosiaalinen ulottuvuus. Ihmisillä on monia sisäistettyjä rooleja joita he noudattavat. Näitä rooleja ovat esimerkiksi työntekijän rooli ja vanhemman rooli. Jokaisella ihmisellä on useita rooleja ja siihen miten roolissa toimitaan, vaikuttavat henkilön persoonalliset tavat ja kulttuurisesti syntyneet sosiaaliset odotukset. (Kielhofner 2008d: 16–18.)

Roolit vaikuttavat käyttäytymiseemme kolmella eri tavalla. 1) Ne määrittävät tyylin ja sisällön toiminnalle. Eri rooleissa puhutaan, pukeudutaan ja käyttäytytään sosiaalisesti eri tavoin (vertaa esimerkiksi poliisia työssä ja vapaa-ajalla). 2) Rooleihin sisältyy joukko tehtäviä ja tekoja, esimerkiksi koulussa oppilaan odotetaan osallistuvan tunnille, tekevän muistiinpanoja ja koulutehtäviä. 3) Roolit vaikuttavat myös siihen miten

ihminen käyttää aikaa. Yleensä jokainen päivä sisältää monia erilaisia rooleja, jotka joskus voivat myös mennä päällekkäin, esimerkiksi äidin joutuessa puhumaan työpuhelua pieni lapsi sylissään. (Kielhofner 2008f: 60–61.) Tavat ja roolit liittyvät vahvasti ympäristöön. Tutussa paikassa rutiineiksi muodostuneet toiminnat eivät onnistu yhtä helposti oudossa paikassa. (Kielhofner 2008d: 18.)

Suorituskyky koostuu ihmisen mahdollisuuksista tehdä asioita hänen fyysisten ja psyykkisten kykyjensä mukaan sekä hänen omasta kokemuksestaan. Suorituskykyyn vaikuttavat muun muassa lihakset, luusto, hermot, aivot, muisti ja hahmottaminen. Näitä kykyjä voidaan arvioida ja mitata objektiivisesti, ne myös kehittyvät ihmisen tehdessä erilaisia toimintoja. (Kielhofner – Tham – Baz – Hutson 2008: 68.) Ihmisen suorituskykyyn vaikuttavat lisäksi hänen kokemuksensa omasta suorituskyvystään, sekä ympäristö (Kielhofner 2008d: 20). Ihmisen oman kokemuksen ymmärtämiseksi käytetään inhimillisen toiminnan mallissa käsitettä eletty keho, joka perustuu filosofi Merleau-Pountyn ajatuksiin. Käsite sisältää ajatuksen, ettei ihmisen mieltä ja kehoa voi jakaa. Se kuvaa myös sitä, kuinka ihminen kokee ja tuntee maailman oman kehonsa kautta. Tehdessään asioita ihminen muodostaa käsitystä siitä mitä hän osaa, mistä hän pitää ja millainen maailma on. (Kielhofner ym. 2008: 70.)

4 Ympäristön merkitys toimintaterapia-arvioinnissa

Ympäristön merkitys ihmisen toimintakyvylle on viime vuosina saanut osakseen kasvavaa huomiota. Tästä kertovat niin Suomessa kuin ulkomailla toteutetut tutkimukset (Hagedorn 2000; Robertson – Fitzgerald 2010), joiden tulokset korostavat kokonaisvaltaisen ympäristön arvioinnin merkitystä ihmisen ja yhteisön hyvinvoinnille. Kielhofner (2009: 26, 43–44) kertoo, että ympäristön huomioon ottaminen ihmisen toiminnassa on kuulunut olennaisesti toimintaterapiaan sen syntyajoilta saakka. Toiminnan paradigman aikaan 1900 -luvun alussa ihmiskäsitys toimintaterapiassa oli hyvin kokonaisvaltainen ja ihmisen ympäristö huomioitiin olennaisena osana ihmisen elämää. Ympäristön merkitys väheni mekanistisen paradigman aikaan 1940 -luvulla, mutta on jälleen korostunut tämänhetkisen paradigman myötä. Nyt ympäristö nähdään olennaisena osana ihmisen toiminnallisuutta. (Kielhofner 2009: 26, 43–44.)

Inhimillisen toiminnan malliin on tehty tarkennuksia ympäristön vaikutuksesta ihmisen toimintaan. Inhimillisen toiminnan mallia esittelevään neljänteen painokseen on ympäristön osatekijöiksi lisätty taloudelliset ja poliittiset olosuhteet (Kielhofner 2008c: 87). Kolmannessa painoksessa on ympäristön osatekijöinä mainittu vain fyysiset tilat, toiminnan muodot sekä sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö (Kielhofner 2002: 99–111). Myös kansainvälisessä toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokituksessa (ICF) on otettu vahvasti huomioon ympäristön merkitys ihmisen toimintakyvylle. ICF:n mukaan ihmisen toimintakyky koostuu yksilön lääketieteellisen terveydentilan ja ympäristö- sekä yksilötekijöiden vuorovaikutuksesta. (World Health Organization 2009: 18.)

Ympäristö -käsitteen ymmärtäminen laajemmin kuin pelkkänä fyysisinä tiloina on tärkeää. Tämä näkyy Robertsonin ja Fitzgeraldin (2010: 176) tutkimuksessa, jossa he ovat vertailleet kahden eri vanhainkotiympäristön sosiaalisen kulttuurin vaikutusta asukkaiden elämään. Tutkimustulosten mukaan asuinympäristön kulttuurin tunnistaminen ja ymmärtäminen on edellytys tietyn toimintamallin rakentamisessa ja ei toivottavan kulttuurin muuttamisessa. Asuinympäristön toimintakulttuurilla todettiin myös olevan vahva vaikutus asukkaiden rooleihin, rutiineihin ja toimintaan. Tutkijat pitivät toimintaterapeutin roolia ja ammattitaitoa keskeisenä asuinympäristöjen ilmapiirin ja toimintakulttuurin tarkastelussa ja kehittämisessä. (Robertson – Fitzgerald 2010: 176.)

4.1 Kohti laadukkaampia arviointikäytänteitä

Hagedorn toteaa, että toimintaterapeutit käyttävät ympäristön arvioinnissa yleisimmin havainnointia. Hyvin toteutettu havainnointi on tarkka ja strukturoitu prosessi, jolla on selkeä kohde, eli mitä havainnoidaan. (Hagedorn 2000: 144.) Helsingin kaupungin terveyskeskuksen kaupunginsairaalan kuntoutusyksikön toimintaterapeuttien arviointikäytänteitä selvitettiin TOIKE-hankkeessa. Selvityksessä ilmeni, että erilaisten standardoimattomien lomakkeiden käyttö oli pelkän havainnoinnin sijaan ympäristön arviointikeinoista yleisin (Harra – Kara – Vehkaperä 2011: 37–39). Suosituksessa hyvistä suomalaisista toimintaterapian arviointikäytännöistä todetaan, että teoriaan pohjaava havainnointistruktuuri lisää standardoimattoman arvioinnin luotettavuutta (Karhula ym. 2010: 15). Standardoimattomien arviointikeinojen ollessa yleisimpiä ympäristön arvioinnissa käytettäviä menetelmiä, voi toimintaterapian teoriaan perustuvan puolistrukturoidun REIS-arviointivälineen käyttö tuoda arviointiin lisää luotettavuutta. Teoriaan perustuvan puolistrukturoidun välineen käyttö strukturoimattoman arvioinnin sijaan edistää näyttöön perustuvia käytänteitä ja mahdollistaa toimintaterapiapalveluiden tasavertaisuusperiaatteen toteutumisen.

Vaaramaa ja Voutilainen (2005) selvittivät tutkimuksessaan suomalaisten kuntien arviointikäytänteitä ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnissa. Tuloksista selviää, että ympäristötekijöiden arviointi on vähäistä, eikä yksikään Suomessa yleisesti käytettävistä toimintakykyä arvioivista mittareista riitä kattavaan toimintakyvyn arviointiin. Tutkijat ovat huolestuneita siitä, että arviointivälineissä ympäristötekijät jäävät useimmiten arvioinnin ulkopuolelle. (Vaaramaa – Voutilainen 2005: 32.) Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että arviointiväline, joka huomio niin yksilön, toiminnan kuin ympäristönkin, on tervetullut lisä ikääntyneiden parissa työskentelevien toimintaterapeuttien välineistöön. Mielestämme REIS vastaa tähän tarpeeseen.

4.2 REIS suhteessa muihin ympäristön huomioon ottaviin arviointivälineisiin

Tarkasteltaessa maailmanlaajuisesti toimintaterapeuttien käyttämiä ympäristön huomioon ottavia arviointivälineitä, voidaan todeta, että välineitä on paljon. Pääsääntöisesti toimintaterapeuttien arviointivälineet keskittyvät arvioimaan yksilön, toiminnan ja ympäristön välistä suhdetta, eli toiminnallisuutta. Liitteessä 1 olemme

koonneet ympäristöä huomioivat arviointivälineet ja sen, mitä ne arvioivat. Tieto on kerätty kokoelmateoksista *Measuring occupational performance. Supporting best practice in occupational therapy* (Law – Baum – Dunn 2005) sekä *Occupational Therapy Assessment Tools. An Annotated Index* (Asher 2007a). Nämä teokset luettelevat ympäristön huomioivia arviointivälineitä eri kriteerein. Kriteerieroista johtuen niiden välillä on ristiriitaa. Keräämämme arviointivälineiden taulukko sisältää kaikki molemmista teoksista mainitut ympäristön huomioivat arviointivälineet, eikä taulukossa ole huomioitu teosten välistä ristiriitaa.

Liitteistä löytyvän Ympäristöä huomioivat arviointivälineet -taulukon pohjalta kokosimme taulukon suomennetuista arviointivälineistä (Taulukko 1). REIS on lisätty taulukkoon vertailtavuuden vuoksi. Taulukossa on kuvattu kunkin arviointivälineen tiedonkeruun muoto, arvioinnin kohde ja se, kuinka väline ottaa huomioon ympäristön.

Taulukko 1. Suomennetut ympäristön huomioon ottavat arviointivälineet

Arviointiväline	Arviointimenetelmä ja mitä arvioi?	Miten arviointiväline ottaa ympäristön huomioon?
Canadian Occupational Performance Measure (COPM)	<ul style="list-style-type: none"> - Itsearviointi - Asiakkaan toiminnallisuus - Lisäksi tuo tietoa niistä toiminnoista jotka asiakas kokee vaikeaksi. - Käytetään myös toimintaterapian vaikuttavuuden arvioinnissa (Law ym. 2011: 9.) 	Huomioi asiakkaan fyysisen, sosiaalisen ympäristön, kulttuurisen ja yhteiskunnallisen ympäristön itsestä huolehtimisen, tuottavuuden ja vapaa- ajan toiminnoissa (Law ym. 2011: 10–11).
Housing Enabler	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi, haastattelu - Asukkaan/ryhmän toiminnalliset rajoitteet - Fyysinen ympäristö (mittaus) - Kommunikaatio (Gitlow 2007: 719.) 	Huomioi asiakkaan pihapiirin, sisäänkäynnit, sisätilat ja kommunikaatiotavat (Gitlow 2007: 719).
Model of Human Occupation Screening Tool, version 2.0 (MOHOST)	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi, haastattelu - Toimintaterapian tarve - Asiakkaan toimintaan motivoituminen, toimintatapa, viestintä- ja vuorovaikutustaidot, prosessuaaliset ja motoriset taidot sekä ympäristö (Schultz–Krohn 2007: 37.) 	Huomioi tukeeko ympäristö asiakkaan merkityksellisiä itsestä huolehtimisen, tuotteliaisuuden ja vapaa- ajan toimintoja (Forsyth – Parkinson 2008: 28).

Occupational Performance History Interview – II (OPHI II)	<ul style="list-style-type: none"> - Haastattelu - Asiakkaan toiminnallinen identiteetti, - pätevyys ja toiminnallisen käyttäytymisen puitteet - Tuo myös tietoa elämänhistoriasta sekä sairauden tai trauman vaikutuksesta asiakkaan elämään. (Schultz–Krohn 2007: 43.) 	Huomioi asiakkaan fyysisen ja sosiaalisen ympäristön työssä, kotona ja vapaa-ajalla (Kielhofner ym. 1999: 40).
Occupational Self Assessment, version 2.1 (OSA)	<ul style="list-style-type: none"> - Itsearviointi - Asiakkaan toiminnallinen pätevyys, toiminnallinen suoriutuminen ja ympäristön olosuhteisiin mukautuminen (Schultz–Krohn 2007: 47). - Lisäksi tuo tietoa siitä, kuinka tyytyväinen henkilö on hänen toiminnalliseen pätevyyteensä ja mitkä toiminnat ovat hänelle tärkeitä (Baron ym. 2007: 30, 7). 	Huomioi asiakkaan fyysisen ja sosiaalisen ympäristön olosuhteita ja niiden merkitystä (Baron ym. 2007: 88).
Residential Environment Impact Survey 2.0 (REIS)	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi, haastattelu - Yhteisömuotoisen asuinympäristön arviointi - Asukkaiden elämänlaatu ja toiminnallinen osallistuminen, henkilökunnan työhyvinvointi (Fisher ym. 2008: 4-5.) 	Huomioi asiakkaan fyysisen ja sensorisen ympäristön, tuen tarpeen, kodinomaisuuden, sosiaalisen ympäristön (vuorovaikutussuhteet ja sosiaaliset ryhmät) (Fisher ym. 2008: 8, 9).
Worker Role Interview (WRI) version 10,0	<ul style="list-style-type: none"> - Haastattelu - Psykososiaaliset ja ympäristöön liittyvät tekijät, jotka voivat vaikuttaa vajaakuntoisen henkilön työhönpaluuseen (Reed 2007: 619.) 	Huomioi asiakkaan fyysisen ja sosiaalisen työympäristön (Veloza – Kielhofner – Fisher 1998: 28).

REIS:n ero muihin suomennettuihin arviointivälineisiin on sen arvioinnin kohde. Muissa suomennetuissa arviointivälineissä arvioidaan yksilöä, kun taas REIS-arvioinnissa arvioidaan koko yhteisöä. REIS-arvioinnissa tarkastellaan asukkaiden, henkilökunnan ja ympäristön välistä vuorovaikutussuhdetta. Muissa suomennetuissa arviointivälineissä näkökulma on yksilön toiminnallisuudessa. Housing Enablerissa taas voidaan arvioida ryhmäasuintiloja, kuten REIS-arvioinnissakin. Housing Enablerissa arvioidaan ihmistä/ihmisiä ja ympäristöä, mutta ei toiminnallisuutta.

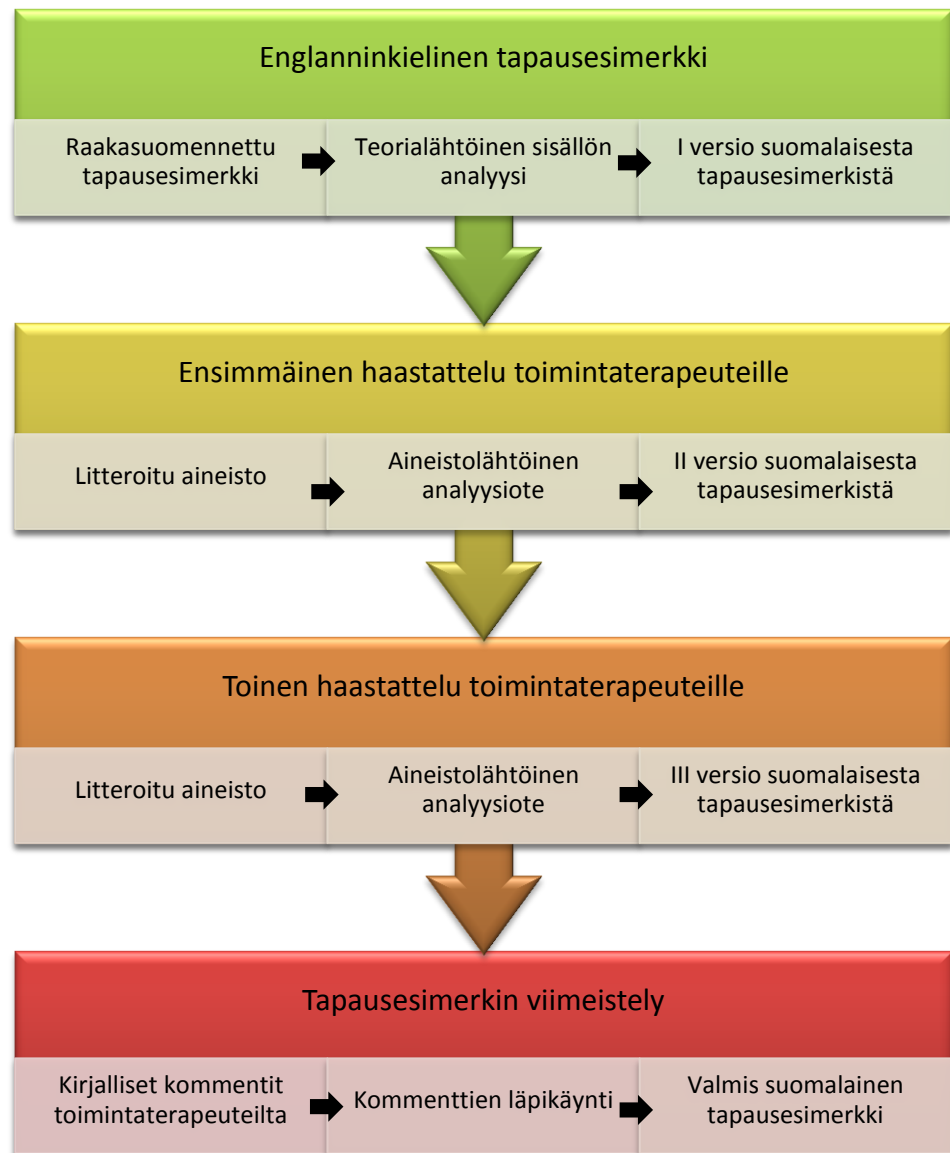
Kaikista suomennetuista arviointivälineistä REIS on ainoa, jossa otetaan huomioon sekä asukkaat että henkilökunta. Suomessa väestön ikääntyminen aiheuttaa kasvavaa

resurssipulaa yhteiskunnassa, jota REIS-arvioinnilla voidaan mahdollisesti helpottaa. REIS-arvioinnilla saadaan pitkäaikaisia tuloksia ja arvioinnilla vaikutetaan yhdellä kertaa usean henkilön elämään. Yksilön kuntoutuminen on epätodennäköisempää ja hitaampaa, jos ympäristö ei tue kuntoutumista. Tehoton kuntoutuminen myös vaatii yhteiskunnalta enemmän resursseja. REIS-arvioinnilla edistetään asuinympäristön vaikutusta yksilön kuntoutumiseen. Väestön ikääntymisestä johtuen Suomessa on myös tarve pidentää työuria, joihin yhtenä ratkaisuna on yleisesti esitetty työhyvinvoinnin edistämistä. REIS-arviointi vaikuttaa myönteisesti arvioitavan asuinympäristön henkilökunnan työssäjaksamiseen sekä viihtyvyyteen ottamalla henkilökunnan tarpeet huomioon ja osallistamalla heidät työyhteisön kehittämiseen. Näin REIS-arvioinnin toteuttaminen voi myös vastata yhteiskunnan tarpeeseen työurien pidentämisessä.

5 Kehittämistyöprosessi

Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, jossa korostuvat laadullisen tutkimuksen piirteet. Tutkimuksellisella kehittämistyöllä tarkoitetaan uusien ideoiden, käytänteiden, tuotteiden tai palveluiden tuottamista ja toteuttamista tutkimuksen keinoin (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 19–20). Tämän kehittämistyön tuloksena syntyi suomalainen tapausesimerkki REIS-arviointivälineen suomenkieliseen käsikirjaan. Suomalaisen tapausesimerkin kehittämistyö alkoi arviointivälineen käyttökokeiluilla, koska ryhmällämme ei ollut aiempaa kokemusta REIS-arvioinnin toteutuksesta. Arviointien toteutuksiin valittiin kolme erilaista ympäristöä, jotta saamamme kokemus REIS:n mahdollisuuksista olisi mahdollisimman monipuolista. Pidimme arviointien ajan oppimispäiväkirjoja. Käyttökokemukset tukivat tapausesimerkin kirjoittamista ja kasvattivat ryhmämme asiantuntemusta välineen käytössä. Kokosimme käyttökokeiluista yhteenvedon, joka toimitettiin REIS:n kehittäneelle professori Gail Fisherille. Fisher aikoo hyödyntää yhteenvedosta saamaansa tietoa REIS:n jatkokehittäelyssä (Fisher 2012).

Käyttökokeilujen jälkeen teimme englanninkieliseen tapausesimerkkiin raakasuomennoksen. Englanninkielinen tapausesimerkki ja englanninkielisen tapausesimerkin raakasuomennos ovat luettavissa liitteissä 2 ja 3. Raakasuomennokseen tehtiin teorialähtöinen sisällönanalyysi keskeisten tapausesimerkkiin kuuluvien tekijöiden löytämiseksi. Sisällönanalyysin teoriapohjana toimi inhimillisen toiminnan mallin ympäristöosuus. Valitsimme ympäristöosuuden käsitteet (ks. kuvio 1 sivulla 7) raakasuomennoksen sisällönanalyysin analyysiluokiksi, koska halusimme selvittää sisältääkö alkuperäinen tapausesimerkki ympäristöosuuteen kuuluvia asiakokonaisuuksia. Analyysin tuloksia hyödynsimme suomalaisen tapausesimerkin ensimmäisen version kirjoituksessa. Kuviossa 3 on esitetty kehittämistyön tutkimuksellinen eteneminen, jossa näkyy koko prosessi valmiiseen suomalaiseen tapausesimerkkiin asti.

Kuvio 3. Kehittämistyön tutkimuksellinen eteneminen.

Suomalaisten asiantuntijoiden näkemys saatiin tapausesimerkkiin toteuttamalla kaksi parihaastattelua neljälle yhteistyökumppanina olleelle toimintaterapeutille. Yhteistyökumppaneina olivat Sanna Nisula Niemikotisäätiön Skarppi asumisyksiköstä, Anne Susiluoto Kannelmäen palvelutalosta, Katja Laine Asumispalvelusäätiö ASPAsta ja Anna-Maria Kyriopoulos Kontulan vanhustenkeskuksesta. Haastatteluiden tarkoituksena oli saada kliinistä työtä tekevien toimintaterapeuttien näkemys suomalaiseen tapausesimerkkiin. Prosessin lopussa lähetimme suomalaisen tapausesimerkin silloisen version Sanna Nisulalle ja Anne Susiluodolle kielen tarkistusta varten.

5.1 Raakasuoennoksen sisällönanalyysi

Suomalaisen tapausesimerkin kehittäminen alkoi englanninkielisen tapausesimerkin raakasuoennoksen toteuttamisella. Englanninkielinen tapausesimerkki suomennettiin, jotta saimme varmuuden tekstissä esiintyvien käsitteiden yhdenmukaisesta ymmärtämisestä. Käännöstyön tarkoituksena ei ollut toistaa englanninkielisen tapausesimerkin lauserakenteita, vaan tuoda mahdollisimman hyvin esiin alkuperäisten lauseiden ajatus.

Tapausesimerkin raakasuoennokseen tehtiin teorialähtöinen sisällönanalyysi, jolla selvitettiin mitä REIS-tapausesimerkin tulee sisältää. Taustateorian sisällönanalyysissä toimi inhimillisen toiminnan mallin ympäristöosuus ja sen käsitteet (Kuvio 1 sivulla 7). Krippendorff (2004: 341, 342) toteaa, että sisällönanalyysin tarkoituksena on tehdä yhteenvetoa siitä mitä teksti tarkoittaa, ilmaisee ja ehdottaa lukijalle. Analyysin toteuttajan on tärkeä ymmärtää, että tekstiä voi lukea eri tavoin ja se voi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Kyseisen seikan huomioimisella varmistutaan siitä, että sisällönanalyysi perustuu mahdollisimman objektiiviseen näkökulmaan.

Teorialähtöinen eli deduktiivinen sisällönanalyysi perustuu Tuomen ja Sarajärven (2009: 113) mukaan johonkin aiempaan teoriaan tai viitekehukseen. Teorialähtöisen sisällönanalyysin analyysirunko muodostetaan teoriasta saatavista luokista. Analyysiyksiköksi voidaan määritellä joko sana, sanayhdistelmä, kokonainen lause tai ajatuskokonaisuus (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 122). Analysoitavasta aineistosta nostetaan ensin esiin asioita, jotka kuuluvat teoriasta muodostetun analyysirungon sisälle. Taustateorian avulla muotoillun analyysirungon aineistosta saattaa myös nousta esiin tekijöitä, joita ei voida luokitella analyysirungon luokkien alle. Tällöin ne luokitellaan aineistolähtöisen eli induktiivisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 113.) Luokittelun jälkeen aineisto pyritään abstrahoimaan, eli muodostamaan aineistosta yleiskäsitteitä pelkistämällä alkuperäistä tekstiä (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 125).

Taustateorian toimineesta inhimillisen toiminnan mallin ympäristöosuudesta nostimme esiin siihen kuuluvat käsitteet, joiden alle analysoitu aineisto ryhmiteltiin. Teoriasta nousseet käsitteet olivat henkilö, tila ja esineet, toiminnan muodot ja tehtävät, sosiaaliset ryhmät, kulttuuri, taloudelliset olosuhteet ja poliittiset olosuhteet.

Kehittämistyön tarkoitusta palveli parhaiten tekstin analysointi ajatuskokonaisuuksien mukaisesti. Yhden ajatuskokonaisuuden sopiessa useaan eri käsitteeseen, jaoteltiin sama ajatuskokonaisuus usean käsitteen alle. Esimerkiksi lause "Ihmiset ruokailevat kalliin pöydän ääressä" jaoteltiin kolmen käsitteen alle: tila ja esineet, kulttuuri ja taloudellisiin olosuhteisiin. Kunkin teoriasta nousseen käsitteen alle jaotelluista ajatuskokonaisuuksista muodostimme vielä konkreettisempia alaluokkia. Taulukossa 2 on kuvailtu analysointiprosessin etenemistä. Alla olevassa taulukossa on esitetty Kulttuuri -käsitteen alle ryhmiteltyjä ajatuskokonaisuuksia.

Taulukko 2. Esimerkki analyysiprosessin etenemisestä kulttuuri -käsitteen kautta tarkasteltuna.

Alkuperäinen lause	Raakasuomennot	Pelkistys	Alaluokat
It had been observed by the evaluator that the weekly house meeting, which was led by staff, focused upon what the residents liked or disliked about their day program outside the home.	Arvioijat olivat havainneet, että viikoittainen talokokous, jota henkilökunta johti, keskittyi siihen mistä asukkaat pitivät tai eivät pitäneet päiväohjelmassaan kodin ulkopuolella.	Talokokous, jota henkilökunta johti	Vastuut/hierarkia Yksikön viestintäkulttuuri
The residents did not embrace this suggestion because they felt they did not want to add more evening activities to their weekly routine.	Asukkaat eivät omaksuneet tätä ehdotusta, koska he eivät halunneet enempää iltaohjelmaa heidän viikko-ohjelmaansa.	Asukkaat eivät omaksuneet ehdotusta	Asukkaiden tahto

Kaikki aineistosta esiin nousseet ajatuskokonaisuudet eivät olleet jaoteltavissa teoriasta nousseiden käsitteiden alle. Tästä johtuen niistä muodostettiin oma ryhmä, joka otsikoitiin termillä Luokittelematon. Luokittelematon -ryhmä analysoitiin aineistolähtöisesti. Luokittelematon -ryhmän alle sijoittuneesta aineistosta nousi esiin REIS:n toteutukseen liittyviä tekijöitä, joista muodostimme seuraavat alaluokat: REIS:n toteutus, arvioinnin tekoa kuvaavat ohjeet, REIS:n suosituksista ja strategioista aiheutuneet muutokset sekä REIS:n soveltuvuuden arviointi. Alaluokka REIS:n toteutus sisälsi kuvauksen muun muassa arvioinnin toteuttamiseen kuluneesta ajasta, arvioinnin kohteesta ja mistä arviointi koostui. Arvioinnin tekoa kuvaavat ohjeet -luokkaan kuului muun muassa suositusten kuvaaminen. REIS:n suosituksista ja strategioista aiheutuneet muutokset -luokka taas sisälsi arvioinnin toteuttamisen vaikutuksen

henkilökuntaan ja asukkaisiin. Viimeinen luokka REIS:n soveltuvuuden arviointi sisälsi kommentteja REIS:sta asuinympäristön arviointivälineenä.

Lopuksi sekä teoriasta nousseiden käsitteiden että luokittelematon -ryhmän alaluokista koottiin lista asioista joita suomalaisen tapausesimerkin ensimmäisen version tulisi sisältää. Kaiken kaikkiaan koko aineistosta nousi 30 alaluokkaa. Alaluokat ja analyysipohjana käytetyn teorian käsitteet on kuvattu liitteessä 4. Ensimmäistä versiota kirjoitettaessa kaikki 30 alaluokkaa sisällytettiin tapausesimerkkiin. Esimerkiksi alaluokka 22. yksikön viestintäkulttuuri, on otettu huomioon tapausesimerkissä seuraavanlaisesti:

"...asukkaiden välinen vuorovaikutus oli tavallisesti melko niukkaa. Kommunikointi tapahtui usein ohjaajan kanssa tai tämän välityksellä."

Kirjoitusasussa mukailimme alkuperäisen englanninkielisen tapausesimerkin rakennetta. Päätimme yhdessä alustavasti alaluokkien esittämisjärjestyksestä. Alaluokkien numerointi ei ole yhteydessä siihen järjestykseen, jossa ne esiintyivät suomalaisen tapausesimerkin ensimmäisessä versiossa (Liite 5).

5.2 Toimintaterapeuttien haastattelut

Suomalaisten asiantuntijoiden näkemys saatiin mukaan suomalaiseen tapausesimerkkiin toteuttamalla kaksi parihaastattelua neljälle toimintaterapeutille. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009: 205) määrittelevät haastattelun eduksi sen, että muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna siinä voidaan joustavasti säädellä aineiston keruuta tilanteen edellyttämällä tavalla. Parihaastattelun etuja yksilöhaastatteluun nähden on, että toisen haastateltavan vastaukset voivat herättää toisessa vastaajassa lisäkommentteja käsiteltävään aiheeseen (Eskola – Suoranta 2008: 95).

Toteutetut haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluita. Eskola ja Suoranta kuvaavat teemahaastattelua haastatteluksi, jossa ei ole valmiita kysymyksiä vaan teema-alueita, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa ei teemoja käsitellä tietyssä järjestyksessä, vaan asioiden välillä siirrytään mahdollisimman luontevasti ja haastateltavan vastaukset vaikuttavat tähän järjestykseen. Puolistrukturoidussa

haastattelussa taas on valmiit kysymykset joiden järjestys on ennalta päätetty. (Eskola – Suoranta 2008: 86.) Toimintaterapeuteille toteutetut haastattelut olivat yhdistelmä molempia haastattelumuotoja.

5.2.1 Haastattelukysymysten muodostaminen

Haastattelukysymyksiä muodostettaessa haastattelijan on mietittävä tarkkaan haluaako hän haastateltavalta tietoa tosiasioista vai tietää hänen mielipiteensä. Ihmisten on yleensä vaikea erotella toisistaan mitä he tietävät tai mitä mieltä he ovat. Tämä on tärkeä pitää mielessä jo kysymyksiä laadittaessa. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 106.) Hyvän haastattelun peruseriaatteita on, että on parempi esittää useampi yksinkertainen kysymys, kuin yksi monimutkainen. Teemahaastattelun etu on se, että jos haastattelija huomaa haastateltavan ymmärtäneen kysymyksen väärin, hän voi lisäkysymyksin ohjata haastateltavaa oikeaan suuntaan. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 104–105.)

Haastattelukysymyksillä halusimme selvittää kuinka toimiva senhetkinen suomalainen tapausesimerkki on. Ennen haastatteluja keskustelimme siitä, minkälaisilla kysymyksillä saamme vastauksia tapausesimerkin toimivuuteen jonka jälkeen muodostimme haastattelun teemat ja kysymykset. Haastatteluiden teemoiksi päätimme: tapausesimerkin käytettävyys, kulttuuri, rakenne ja kieli, taustateoria ja haastattelun päättävä teema "lopuksi". Koimme, että näillä teemoilla saadaan vastaus tapausesimerkin kehittämisen kannalta oleellisiin asioihin. Haastattelurunkoa muokattiin hieman ensimmäisen haastattelun jälkeen, koska toisen haastattelun haastateltavilta ei odotettu perehtyneisyyttä REIS-käsikirjaan. Ensimmäisen haastattelun haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 6.

5.2.2 Haastatteluihin valmistautuminen ja esihaastattelu

Haastatteluun valmistautuessa on tärkeää harjoitella haastattelutaitoja etukäteen. Tällä tavoin toimittaessa tulee parhaiten esiin haastattelun mahdolliset haasteet. (Eskola – Suoranta 2008: 88.) Esihaastattelulla voidaan testata haastattelurunkoa, kysymysten muotoa sekä selvittää haastattelun keskimääräinen pituus (Hirsjärvi – Hurme 2008: 72). Toteutimme esihaastattelun ennen ensimmäistä haastattelua kehittämistyötämme

opponoiville opiskelijoille. Esihaastattelussa harjoittelimme haastattelun lisäksi nauhoituslaitteiden käyttöä. Esihaastattelu nosti esiin haastattelukysymysten puutteita. Muokkasimme haastattelurungon järjestystä ja muutimme yhden kysymyksen avoimempaan muotoon. Opponentit nostivat myös esiin tärkeitä haastattelun puitteisiin liittyviä tekijöitä, kuten haastattelunauhojen säilytykseen liittyvät käytänteet ja niistä keskustelun haastateltavien kanssa.

Ennen haastatteluja lähetimme haastateltaville sen hetkisen suomalaisen tapausesimerkin sekä haastattelutilanne -ohjeistuksen. Kaikille haastateltaville kerrottiin etukäteen, että haastattelut tullaan videoimaan ja äänittämään litterointia varten. Molemmat haastattelut sujuivat suunnitelmien mukaisesti.

5.3 Haastatteluiden analyysi

Nauhoitettujen haastatteluaineistojen ensimmäinen käsittelyvaihe oli litterointi. Litteroinnin tarkkuus on riippuvainen siitä, miten aineistoa aiotaan hyödyntää (Ruusuvoori – Tiittula 2005: 16). Toteutettujen haastatteluiden tarkoituksena oli tarkastella kirjoitetun tapausesimerkin käytettävyyttä. Tästä johtuen litterointi painottui sanojen ja lauseiden kirjaamiseen, ei keskustelussa syntyneiden taukojen tai äänenpainojen kuvailuun. Aineistot litteroitiin sanatarkasti puhekielellä, jotta haastateltavien kommentit saatiin tarkasti kirjattua. Litterointien jälkeen siirryimme aineistojen analyysivaiheeseen. Toteutetut haastatteluiden analyysit noudattivat pääasiassa aineistolähtöisen analyysin periaatteita. Miles ja Huberman (1994: 10–11) kiteyttävät aineistolähtöisen analyysin prosessiksi, jossa aineisto redusoidaan eli pelkistetään, ryhmitellään ja abstrahoidaan eli käsitteellistetään.

Aloitimme haastatteluaineistojen analyysit karsimalla tekstistä turhia täytesanoja. Analyysiyksiköksi sovimme ajatuskokonaisuuden. Nostimme esiin jokaisen haastattelukysymyksen vastauksista oleelliset, kehittämistyöhön soveltuvat ajatuskokonaisuudet. Ajatuskokonaisuudet pelkistettiin, jonka jälkeen ryhmittelimme ne niiden samankaltaisuuden perusteella ja otsikoimme syntyneet luokat. Haastattelukysymyksemme olivat hyvin konkreettisia, jolloin aineistoista nousseet luokat olivat melko samanlaisia haastatteluiden teemojen kanssa. Emme tietoisesti pyrkinneet aineiston luokitteluun haastattelu-teemojen alle, vaan pyrimme nostamaan

aineistoista puhtaasti haastateltavien näkemyksiä tapausesimerkkiin liittyen. Tehdessämme analyysia oli ajattelumme pohjana suomalaisen tapausesimerkin kehittäminen. Tehdyn analyysin pääpaino oli suomalaisen tapausesimerkin käytettävyyden tarkastelussa ja eteenpäin kehittämisessä, eikä tutkittavan ilmiön kuvailussa. Tästä johtuen abstrahoinnin merkitys jäi analyysissä vähäisemmäksi. Kerättyä aineistoa esitellään tarkemmin seuraavissa luvuissa.

5.3.1 Ensimmäisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset

Ensimmäisen haastattelun analyysistä nousseet luokat olivat: Kieli ja rakenne, Taustateoria, Kulttuuri, Muutosehdotukset, Miksi tapausesimerkkiä tarvitaan, Miten tapausesimerkki kuvaa REIS:a, REIS suhteessa muihin arviointivälineisiin ja Lisähuomioita. Luokkien muodostaminen tapahtui pelkistämällä haastatteluaineistoa ja ryhmittelemällä samankaltaiset ilmaisut yhteen. Emme vieneet ilmaisujen abstrahointia pidemmälle, koska pitkälle vietyä se olisi häivyttänyt konkretian vastauksista, jolloin vastausten tulkinta olisi saattanut vaikeutua. Luokat nimettiin ryhmittelyn jälkeen. Nimeämisen jälkeen kävimme vielä nimetyt luokat ja niiden sisällön yhdessä läpi ja teimme niihin muutoksia, esimerkiksi siirtämällä ilmaisuja toiseen luokkaan ja nimeämällä luokkia uudestaan. Taulukossa 3 on esitetty esimerkki ensimmäisen haastatteluaineiston analyysistä.

Taulukko 3. Esimerkki ensimmäisen haastatteluaineiston analyysistä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Luokka	Toimenpideryhmä
Se ensimmäinen ajatus oli, että okei, et näin tää on just semmonen selkeä	Selkeä	Kieli ja rakenne	ei edellytä toimenpiteitä
...kun oli näitä suosituksia tehtiin, niin mä olisin laittanut tänne tällaset kappalehommat jotenkin ehkä otsikoinut niitä	Lisää otsikoita	Kieli ja rakenne	Hyväksytyt korjausehdotukset
Mä ajattelin, että lukijalle tai sille joka ottaa tän ihan ekaa kertaa käyttöön, ois helpompi, että siin lukis vaan yksikkö.	Yksikkö –termi asuin ympäristön tilalle	Kieli ja rakenne	Hylätyt korjausehdotukset

...kyl minun mielestä tää on inhimillisen toiminnan mallin mukaista.	Inhimillisen toiminnan mallin mukainen ajattelu tulee esiin	Taustateoria	Ei edellytä toimenpiteitä
...kaipaen tähän on edelleen se itsestahuolehtiminen, et se tulis vielä jotenkin, että miten se on mahdollistettu ja mitä siinä kannattais ottaa huomioon.	Itsestä huolehtiminen puuttuu	Muutosehdotukset	Hyväksytyt korjausehdotukset
...mietin semmoisia väliraportteja, et oisko mahdollista tehdä jossain välissä aina pieni väliraportti...	Väliraportit – ehdotus	Muutosehdotukset	Hylätyt korjausehdotukset

Luokkien alle ryhmitellyt ilmaisut jaottelimme kolmeen toimenpideryhmään. Toimenpideryhmät muodostimme, jotta saisimme selkeämmin esille tapausesimerkin kehittämisessä huomioitavat asiat. Ryhmien otsikot olivat: Ei vaadi toimenpiteitä, Hyväksytyt muutosehdotukset, Hylätyt muutosehdotukset. Esimerkit kyseisistä kokonaisuuksista ovat nähtävillä taulukossa 4.

Taulukko 4. Esimerkki pelkistettyjen ilmausten jakamisesta kolmeen toimenpideryhmään.

Ei vaadi toimenpiteitä	Hyväksytyt muutosehdotukset	Hylätyt muutosehdotukset
selkeä	kappalejaon muutos	Väliraporttien lisäys
tapausesimerkki keskittyy toimintakulttuuriin, toimintatapoihin ja vuorovaikutukseen	torireissujen yhdistäminen ruokailuun -> mallin systemisyys	Miksi toimisto mainittu
näkökulmana koko yhteisön hyvinvointi	tapausesimerkissä epärealistiset resurssit	yksikö –termi asuinympäristön tilalle
tapausesimerkki täydentää käsikirjaa	itsestä huolehtimisen toimintakokonaisuus puuttuu	kuntouttava hoitotyö – käsitteen lisäys
tapausesimerkin toiminnat meidän kulttuuriin tavanomaisia	fyysisen ympäristön kuvailu puuttuu	aktivoiva arki –käsitteen lisäys

Ei vaadi toimenpiteitä -ryhmä koostui suomalaista tapausesimerkkiä kuvailevista kommentteista. Hyväksytyt muutosehdotukset -ryhmä sisälsi selkeitä korjausehdotuksia. Toteutetuista muutosehdotuksista keskeisimpiä olivat tapausesimerkin rakenteen muokkaus, otsikointi ja itsestahuolehtimisen toimintakokonaisuutta käsittelevän kappaleen lisääminen. Tapausesimerkin rakenteen muokkauksen ja otsikoinnin

toivottiin lisäävän tapausesimerkin luettavuutta. Haastateltavat kokivat, että tapausesimerkin ensimmäisen version rakenne vaikeutti tarinan seuraamista. Itsestä huolehtimista koskevan kappaleen lisääminen taas koettiin tärkeäksi, jotta kaikki toimintaterapian jaottelun mukaiset toimintakokonaisuudet (vapaa-aika, lepo, työ ja itsestä huolehtiminen) tulisivat näkyviin tapausesimerkissä. Näiden muutosehdotusten pohjalta lisäsimme tapausesimerkkiin kaksi otsikkoa, muutimme kappalejärjestystä ja lisäsimme itsestä huolehtimiseen liittyvän suosituksen tapausesimerkkiin. Muita toteutettuja muutosehdotuksia olivat toimintaterapian termien lisääminen ja fyysisten apuvälineiden tarkentaminen tapausesimerkkiin. Lisäksi haastateltavat toivoivat arviointiin käytetyn ajan jaksottamista pidemmälle aikavälille sekä tarkempaa määrittelyä arvioinnin keston liittyen.

Hylätyt muutosehdotukset -ryhmä sisälsi korjausehdotuksia, jotka päätimme olla toteuttamatta. Hylättyjä muutosehdotuksia oli yhteensä viisi. Kolme hylättyä muutosehdotusta liittyivät tapausesimerkissä käytettyihin termeihin, joita olivat yksikkö, kuntouttava hoitotyö ja aktivoiva arki. Hylkäsimme kyseiset termit koska ne rajasivat mielestämme liikaa tapausesimerkin soveltuvuutta eri ympäristöihin. Kaksi muuta hylättyä muutosehdotusta olivat väliraporttien lisääminen tapausesimerkkiin ja toimistotilan maininnan poistaminen. Väliraportti -ehdotuksen hylkäsimme, koska se ei sisälly REIS-käsikirjaan. Toimisto -sanana päätimme jättää tapausesimerkkiin, koska toimisto tyypillisesti kuuluu tapausesimerkissä kuvatus asiakasryhmän saaneiden henkilöiden ohjattuihin asuinympäristöihin. Koska REIS arvioi koko yhteisöä, on tärkeää mainita myös henkilökunnan työtilat tapausesimerkissä. Tämän vaiheen jälkeen kirjoitimme toisen version suomalaisesta tapausesimerkistä.

5.3.2 Toisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset

Toteutimme toisen haastatteluaineiston analyysin samalla tavalla kuin ensimmäisen haastatteluaineiston analyysin (katso luku 5.3.1 Ensimmäisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset sivulla 24). Ryhmitelyämme ajatuskokonaisuudet niiden samankaltaisuuden perusteella, otsikoimme syntyneet luokat. Luokat olivat: Kehitysehdotuksia, Tapausesimerkin kuvailua, Pohdittavia, Realistisuus/kulttuuriin sopivuus, Käsitteet/termit/rakenne ja Kommentointia REIS-välineestä. Luokkien muodostamisen jälkeen jaottelimme niiden sisältämät ajatuskokonaisuudet neljään

toimenpideryhmään. Nämä neljä ryhmää olivat: Ei vaadi toimenpiteitä, Hyväksytyt muutosehdotukset, Hylätyt muutosehdotukset, Eriävät mielipiteet. Kolme ensimmäistä ryhmää olivat samoja kuin ensimmäisen aineiston jaottelussa. Neljäs Eriävät mielipiteet -ryhmä muodostettiin, koska haastateltavat olivat muutamista kehitysehdotuksista eri mieltä. Esimerkit kyseisistä kokonaisuuksista ovat nähtävillä taulukossa 5.

Taulukko 5. Esimerkki pelkistettyjen ilmausten jakamisesta kolmeen toimenpideryhmään.

Ei vaadi toimenpiteitä	Hyväksytyt muutosehdotukset	Hylätyt muutosehdotukset	Eriävät mielipiteet
Arvioinnista saatu hyöty kuvattu hyvin	Tapausesimerkkiin voisi sisällyttää korkean pistemäärän saaneita kohtia	Arviointiprosessin kuvausta enemmän	Myös ulkotilat hyvä mainita asuin ympäristö -kohdassa
Asukasryhmän haasteet huomioitu realistisesti	Asukkaiden oma näkemys esiin + asukkaiden osallistaminen	Suosittelun läpikäynti keskustellen voitaisiin mainita tapausesimerkissä	Ulkotiloja ei tarvitse mainita asuin ympäristö -kohdassa
Positiivinen sävy tapausesimerkissä on hyvä	Toteutuksen kesto ilmaistu epäselvästi	Asukkaiden mielipide huomioitava seurantalaverissa	Suosittelut voisivat olla ilmaistu selkeämmin
Ympäristö on suomalaisen kulttuuriin sopiva	Yhteisökokouksia useammin	Hana -asian selkiyttäminen	Suosittelun ei tarvitse olla ilmaistu selkeämmin
Hyvä pituus		Elvyttävä -termi ei hyvää suomea	
Kieli ja kokonaisuus toimintaterapian mukaista		Läpikävely huonoa suomea	

Ei vaadi toimenpiteitä -ryhmä sisälsi tapausesimerkkiä kuvailevia asioita, sekä luokan Pohdittavia kokonaisuudessaan. Pohdittavia -luokka sisälsi haastateltavien kysymyksiä ja pohdintoja, kuten voiko ohjattu toiminta olla vapaa-aikaa. Kävimme kaikki kysymykset ja pohdinnat läpi ja totesimme, etteivät ne vaikuta tapausesimerkin sisältöön, joten tämä luokka sijoitettiin Ei vaadi toimenpiteitä -ryhmään. Hyväksytyt muutosehdotukset olivat selkeitä korjausehdotuksia tapausesimerkkiin. Korjausehdotukset keskittyivät asukkaiden osallisuuden lisäämiseen, REIS:n toteutuksen selkiyttämiseen sekä asuin ympäristön vahvuuksien nimeämiseen heikkouksien lisäksi. Asukkaiden osallisuutta lisättiin tapausesimerkissä ottamalla asukkaat mukaan asuin ympäristössä toteutettavien suositusten valintaan. REIS:n toteutuksen kulkua selvennettiin tapausesimerkissä kokoamalla arvioinnin kesto kuvaavat lauseet yhteen kappaleeseen. Tapausesimerkkiin lisättiin myös muutamia

asuin ympäristön vahvuuksia kuvaamaan niitä tekijöitä jotka asuin ympäristössä olivat hyvin. Lisäksi haastateltavat toivoivat vapaa oleilu -termin korvaamista jollain muulla termillä. Vapaa oleilu muutettiin tapausesimerkkiin ruokailun jälkeiseksi oleiluksi.

Hylättyjä muutosehdotuksia oli kuusi. Haastateltavat toivoivat laajempaa arviointiprosessin kuvausta, mutta päätimme hylätä tämän ehdotuksen koska se olisi tehnyt tapausesimerkistä pidemmän ja tapausesimerkin pituutta oli kommentoitu hyväksi. Toinen syy ehdotuksen hylkäämiseen oli, että haastateltavat eivät olleet tutustuneet REIS-käsikirjaan ja lomakkeisiin, jolloin heillä ei ollut tietoa REIS-arviointiprosessin etenemisestä. Oletamme, että käsikirja yhdessä tapausesimerkin kanssa antaa riittävän kuvan REIS:n toteutuksesta ja siksi emme kuvanneet toteutusprosessia tarkemmin. Haastateltavat toivoivat myös, että tapausesimerkissä kuvattaisiin yksityiskohtaisemmin keskustelua liittyen suositusten läpikäyntiin. Lisäksi haastateltavat toivoivat, että tapausesimerkissä korostettaisiin asukkaiden mielipiteiden huomioon ottamista seurantapalaverissa. Hylkäsimme nämä muutosehdotukset, koska REIS:n toteutus vaatii inhimillisen toiminnan mallin tuntemusta. Inhimillisen toiminnan malli ohjaa ottamaan asiakkaat mukaan päätöksentekoon ja käyttämään tilanteeseen sopivaa kommunikointitapaa.

Ensimmäisen haastattelun tulosten pohjalta tapausesimerkkiin lisättiin itsestä huolehtimiseen liittyvä suositus. Kyseinen suihkutilan toimivuutta käsittelevä suositus ihmetytti toiseen haastatteluun osallistuneita toimintaterapeutteja. Kyseinen kohta tapausesimerkistä on esitetty alla.

Pisteityslomakkeen 3. kohdasta (Fyysinen ympäristö) asuin ympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Tuetaan asukkaiden itsestä huolehtimista suihkutilan toimivuutta parantamalla.

Toimintasuunnitelmat:

- Vaihdetaan suihkun hanat, jotta asukkaiden on helpompi säädellä suihkun lämpötilaa ja vedenpainetta. Tehdään myös selvät värimerkinnot kuuman ja kylmän säätöä selkeyttämään.
- Vaihdetaan yhden asukkaan suihkulaatikon paikka keskeltä reunimmaiseksi ja maalataan laatikko voimakkaalla värillä, jotta asukas löytää itsenäisesti omat hygieniatuotteensa.

Asukkaita haastatellessa nousi esiin pulma liittyen suihkun hanan toimivuuteen. Asukkaat kertoivat suihkussa käynnin olevan epämukavaa, koska hanasta oli vaikea erottaa mihin suuntaan sitä tulisi säätää. Tämä johti siihen, että vettä tuli välillä liian kovalla paineella ja väärällä lämpötilalla. Uuden helppokäyttöisen suihkuhanan saaminen paransi peseytymismukavuutta. Asukkaat kertoivat myös ongelmasta omien hygieniatuotteiden suhteen. Henkilökuntaa haastatellessa selvisi, että yksi asukkaista ei yrityksistä huolimatta ollut oppinut oman suihkulaatikkonsa sijaintia. Laatikot oli merkitty jokaisen omalla nimellä ja kuvalla, mutta tämä ei ollut helpottanut tilannetta. Hygieniatuotteiden sekoittuminen oli aiheuttanut eripuraa asukkaiden välillä jo pidemmän aikaa. Kun suihkulaatikoiden järjestystä vaihdettiin ja laatikko maalattiin selvästi erinäköiseksi, asukas oppi vähitellen oman laatikkonsa sijainnin. Tämä vähensi asukkaiden välisiä ristiriitoja ja paransi luottamusta asukkaiden kesken.

Haastateltavia ihmetytti, millainen hana voi aiheuttaa kuvatuolaisia ongelmia. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että on mahdollista, että muuten toimivaan tilaan on asennettu huonosti toimivat hanat. Tapausesimerkin asiakasryhmänä on aivovamman saaneet henkilöt. Aivovamman yksi tyypillinen oire on hahmottamisen vaikeus, jolloin melko tavallinen hana ilman apumerkintöjä voi olla aivovamman saaneelle vaikea käyttää. Hylätyissä muutosehdotuksissa oli myös tapausesimerkin käsitteisiin (elvyttävä, läpikävely) liittyviä muutosehdotuksia, joita emme toteuttaneet. Päätimme säilyttää kyseiset termit ennallaan, sillä ne esiintyvät aiemmin suomennetussa käsikirjassa ja lomakkeissa.

Neljäs ryhmä muodostui haastateltavien eriävistä mielipiteistä. Nämä mielipiteet käsitelivät ulkotilojen mainintaa, sekä suositusten selkeämpää kirjoitustapaa. Ulkotilat kuvasimme tarkemmin tapausesimerkissä, koska piha-alueiden arviointi kuuluu REIS-arviointiin. Toive suositusten selkeämmästä kirjoitusasusta liittyi suosituksissa käytettyyn ammattikieleen. Toinen haastateltavista koki, että tällä hetkellä suositukset ovat kirjoitettu asukkaille liian vaikeataajuisella kielellä. Toinen haastateltavista taas oli sitä mieltä, että arvioitsija voi käyttää ammattikieltä kirjoittaessaan suosituksia, jos hän selittää ne selkokielellä asukkaille. Olimme sitä mieltä, että ammattikielen käyttö on tärkeä osa toimintaterapeutin ammattitaitoa, kunhan asiasisältö avataan selkeästi. Toisen haastatteluaineiston analyysin jälkeen kirjoitimme kolmannen version suomalaisesta tapausesimerkistä.

5.4 Suomalaisen tapausesimerkin viimeistely

Aloitimme suomalaisen tapausesimerkin viimeistelyn lähettämällä tapausesimerkin kolmannen version Sanna Nisulalle ja Anne Susiluodolle luettavaksi ja kommentoitavaksi. Tapausesimerkki muuttui vielä toisen haastattelun jälkeen, joten halusimme varmistaa, että tapausesimerkki on kliinistä työtä tekevien toimintaterapeuttien mielestä edelleen hyvä. Pyysimme heitä kommentoimaan tapausesimerkin kieltä ja suihkutilan toimivuuteen liittyvää suositusta. Olimme hylänneet toisessa haastattelussa esiin tulleet muutosehdotukset koskien tätä suositusta ja halusimme varmistua siitä, ettei suositus jää epäselvästi ilmaistuksi tapausesimerkkiin (Katso luku 5.3.2 Toisen haastatteluaineiston analyysi ja tulokset sivulla 26).

Suomalainen tapausesimerkki ei juuri muuttunut toimintaterapeuttien kommenttien jälkeen. Korjasimme tapausesimerkistä muutaman kirjoitusvirheen heidän huomioidensa pohjalta. Asiantuntijoiden palautteessa oli myös muutama muutosehdotus liittyen tapausesimerkin sisältöön ja rakenteeseen. Toimintaterapeutit eivät kuitenkaan olleet palautteissaan kiinnittäneet huomiota samoihin asioihin, vaan palautteet olivat keskenään eriäviä. Ensimmäinen tapausesimerkin rakenteeseen ja sisältöön ehdotettu muutos liittyi suositusten ja toimintasuunnitelmien esittämisjärjestyksen muokkaukseen. Palautteessa oli toivottu, että tilannekuvaukset esitetään tapausesimerkissä ennen suosituksia ja että jokaisen suositusta ja toimintasuunnitelmia kuvaavan kohdan jälkeen olisi yhteenveto. Emme päätyneet toteuttamaan kyseisiä muutoksia tapausesimerkkiin, koska näin suuret muutokset tapausesimerkin rakenteeseen vaatisivat ammattilaisten haastattelemista vielä kolmannen kerran muutosten sopivuudesta tapausesimerkkiin. On kuitenkin mahdollista, että kyseisen ehdotuksen toteutus parantaisi tapausesimerkin luettavuutta. Tätä asiaa on hyvä pohtia ennen REIS-arviointivälineen suomenkielisen käsikirjan julkaisua. Valmiin tapausesimerkin rakenne on nähtävissä liitteessä 7.

Toinen muutostoive liittyi henkilökunnan esittelyyn tapausesimerkissä. Tapausesimerkkiin toivottiin selkeämpää erittelyä siitä, kuinka monta ihmistä työskentelee missäkin vuorossa. Lisäksi tapausesimerkkiin toivottiin mainintaa erityistyöntekijöistä ja heidän käytettävyydestään. Tällä hetkellä tapausesimerkki ei ota kantaa asuinympäristössä työskentelevän henkilökunnan määrään tai koulutukseen,

vaan siinä kerrotaan että arviointiin osallistui kahdeksan henkilökunnan jäsentä esimies mukaan lukien. Koimme, että eri ammattialojen liian tarkka erittely rajaa tapausesimerkin soveltuvuutta erilaisiin ympäristöihin, emmekä täten toteuttaneet muutosehdotusta. Henkilökunnan esittelyyn ei myöskään ollut kahdessa toteutetussa haastattelussa otettu kantaa, vaikka henkilökunnan esittely on tapausesimerkin ensimmäisestä versiosta alkaen ollut samanmuotoinen.

Toimintasuunnitelman "Tarjotun avun määrään kiinnitetään huomiota." lauserakennetta oli ehdotettu muutettavaksi muotoon "Tarjottua avun määrää muokataan asiakaslähtöisesti tarkoituksenmukaiseksi". Keskustelimme muutosehdotuksesta ja kokeilimme eri vaihtoehtoja, miten toimintasuunnitelman voisi ilmaista toisin. Tulimme kuitenkin siihen lopputulokseen, että mikäli lausetta muutetaan, tulee silloin muuttaa myös kyseiseen kohtaan liittyvää tilannekuvausta. Muutosta toivottiin myös suositukseen, jossa yhteiselle vapaa-ajalle luodaan rakenne ja tuetaan yhteisön keskinäistä vuorovaikutusta. Suositus ei tapausesimerkissä toteutunut toivotulla tavalla (Katso liite 7). Palautteessa oli toivottu, että suosituksen epäonnistumista selitetään asetettujen toimintasuunnitelmien haastavuuden ja asukkaiden toimintakyvyn välisellä ristiriidalla. Myös tämä muutos olisi vaatinut merkittäviä korjauksia tapausesimerkkiin. Koimme, että nämä muutokset tapausesimerkin rakenteessa ja sisällössä vaatisivat jälleen asiantuntijoiden haastattelua.

Emme siis päätyneet muokkaamaan tapausesimerkkiä muuten kuin kirjoitusvirheiden osalta. Koimme, että sisällön ja rakenteen muuttaminen vaatii uuden haastattelun järjestämistä, jotta saadaan ammattilaisten mielipide muutoksista ja vahvistus niiden sopivuudesta tapausesimerkkiin. Olimme myös etukäteen keskustelleet siitä, että emme enää muuttaisi tapausesimerkkiä suuresti. Mielestämme kehittämistyössä on tärkeää tunnistaa, milloin kehitettävä tuote on tarpeeksi hyvä ja prosessin on aika päättyä.

Tässä kehittämistyössä ei kiinnitetty huomiota tapausesimerkin visuaaliseen ulkoasuun, sillä emme tiedä missä muodossa tapausesimerkki tullaan julkaisemaan. Tapausesimerkin muoto riippuu siitä, julkaistaanko suomenkielinen käsikirja sähköisenä

vai painettuna versiona. Valmiin tapausesimerkin ulkoasu tullaan viimeistelemään käsikirjan asetteluiden mukaiseksi.

6 Pohdinta

Kehittämistyömme tarkoituksena oli muodostaa suomalainen tapausesimerkki REIS-arviointivälineen suomenkieliseen käsikirjaan. Kehittämistyöprosessin alussa haimme tietoa tutkimuksista liittyen siihen, miten tapausesimerkin voi muodostaa. Valmiit löytämämme tutkimukset olivat kuitenkin lääketieteen alalta, eivätkä ne olleet sovellettavissa toimintaterapian arviointivälineen tapausesimerkin kehittämiseen. Kehittämistyömme olisikin voitu aloittaa selvittämällä, miten aiempiin toimintaterapian arviointivälineiden käsikirjoihin tehdyt tapausesimerkit on muodostettu. Tämä olisi voitu toteuttaa esimerkiksi tapausesimerkkien tekijöitä haastattelemalla. Kun tiedettäisiin, miten tapausesimerkkejä on muodostettu, voitaisiin löytyneitä tapoja vertailla ja mahdollisesti löytää hyvä tapa tapausesimerkin muodostamiseen.

Koimme, että tässä kehittämistyössä toteuttamamme prosessi, jolla tapausesimerkki muodostettiin, on ollut hyvä. Kehittämistyön tutkimuksellinen eteneminen on kuvattu kuviossa 5 sivulla 18. Ajatteleme, että toteuttamamme prosessi tapausesimerkin kehittämisessä voisi tarjota työvälineen myös tuleville tapausesimerkkien kehittäjille. Tapamme tutustua arviointivälineen taustalla olevaan teoriaan, välineen ymmärtäminen käyttökokeilujen kautta, alkuperäisen tapausesimerkin tarkka analysointi ja ammattilaisten näkemysten huomioon ottaminen tapausesimerkin kehittämisessä, ovat taanneet laadukkaan tapausesimerkin muodostamisen.

Tapausesimerkistä kirjoitettiin neljä eri versiota. Tällainen prosessimainen kirjoitustyyli toimi erinomaisesti tapausesimerkin muodostamisessa. Ensimmäisen ja toisen version kirjoittamisen jälkeen haastattelimme kentällä työskenteleviä toimintaterapeutteja. Näin työelämänäkökulma saatiin mukaan tapausesimerkin muodostamisprosessin eri vaiheisiin. Täten varmistuttiin siitä, että tapausesimerkki on aidosti työelämää palveleva. Prosessikirjoitus on työlästä ja vie aikaa, mutta mielestämme neljän eri version kirjoittaminen yhden vuoden aikana nostaa tapausesimerkin laatua. On tärkeää, että tapausesimerkkiä muodostettaessa annetaan prosessille tarpeeksi aikaa, jotta tapausesimerkki voidaan välillä laittaa syrjään ja myöhemmin tarkastella sitä ikään kuin tuorein silmin.

Työryhmämme koostui kolmesta henkilöstä. Koimme, että kolmen ihmisen kokemuksen ja tiedon hyödyntäminen tapausesimerkin kirjoitusprosessissa edisti tapausesimerkin

käytettävyyttä. Pystyimme pohtimaan kriittisesti käyttämiämme termejä ja ymmärryksemme REIS:sta syventyi jakaessamme käyttökokeiluista saatua tietoa toistemme kanssa. Kolmen ihmisen ideariihet tuottivat tapausesimerkkiin enemmän materiaalia kuin mitä siihen tarvittiin. Näin pääsimme muun muassa valitsemaan tapausesimerkkiin mielestämme parhaat esimerkkitoiminnot.

Ryhmämme on melko kokematon toimintaterapia-arviointien teossa, mikä on vaikuttanut prosessin alussa toteutettuihin käyttökokeiluihin. Kokemattomuus näkyi muun muassa siten, että ennalta laaditusta arviointisuunnitelmasta oli vaikea joustaa. Tämä saattoi rajoittaa kerätyn tiedon määrää. Myös tulosten tulkinta ja pisteittäminen oli haastavaa, sillä siinä vaaditaan ammatillista harkintaa. Kohdallamme ammatillisen harkinnan taito on vielä kehittymässä. Käyttökokeilut tehtiin aiemmissa opinnäytetöissä suomennetuilla lomakkeilla, mutta prosessin edetessä selvisi, että lomakkeet poikkeavat merkittävästi alkuperäisistä englanninkielisistä lomakkeista. Toteuttamamme REIS-arvioinnit eivät näin täysin vastanneet alkuperäistä arviointia ja tämä on voinut vaikuttaa tapausesimerkin kehittämisprosessiin. On mahdollista, että toteuttamalla arviointi alkuperäisten lomakkeiden mukaisesti, saataisiin REIS-arvioinnista erilaista tietoa kuin toteuttamissamme käyttökokeiluissa. Jos tekisimme käyttökokeilut nyt, toteuttaisimme arvioinnit käyttämällä alkuperäisiä englanninkielisiä lomakkeita. Toisaalta REIS-arviointivälineeseen on tehty jo kaksi aiempaa opinnäytetyötä, jotka ovat tähänneet välineen suomennokseen. Koemme, että meidän tulisi voida luottaa näissä opinnäytetöissä suomennettujen arviointilomakkeiden laatuun.

Kehittämistyön tuloksena muodostetun tapausesimerkin tarkoitus oli konkretisoida REIS-arvioinnin toteutusta sekä esitellä lukijalle REIS:n avulla saatavaa tietoa. REIS-arviointi on monivaiheinen, kestoltaan pitkä ja arvioitavia kohtia on yhteensä 24. Tämä on tehnyt tapausesimerkin muodostamisesta haastavaa. Tapausesimerkin muodostamisessa on ollut pakko karsia esitetyn tiedon määrää, koska muuten tapausesimerkistä olisi tullut liian pitkä. Tapausesimerkissä esitellään lyhyesti muutama korkean pistemäärän saanut kohta. Neljä arvioitavaa kohtaa tapausesimerkissä on johtanut suositusten laadintaan ja niitä käsitellään laajemmin. Suurinta osaa arvioitavista kohdista ei siis mainita tapausesimerkissä ollenkaan, myös haastattelujen sisältöä tai ympäristön ja toimintojen havainnointia avataan vain vähän.

Tapausesimerkki painottuukin kuvaamaan millaista muutosta REIS-arvioinnilla voidaan saada aikaan. Tapausesimerkin sisällössä ja rakenteessa mukailimme alkuperäistä tapausesimerkkiä, mutta haastatteluista saadun palautteen pohjalta tapausesimerkin rakenne ja sisältö ovat muuttuneet merkittävästi. Kehittämistyön tuloksena muodostunut tapausesimerkki ei siis anna yksityiskohtaista tietoa REIS-arvioinnin toteutuksesta, vaan keskittyy tapahtuneen muutoksen kuvaamiseen. Tapausesimerkissä ei myöskään ole korostettu taustateorian toimivaa inhimillisen toiminnan mallia, vaan taustateoria on sisäänkirjoitettu tekstiin. Taustateoria näkyy tapausesimerkissä muun muassa arvioijan tapana toteuttaa arviointia sekä ihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisenä ja osallistumisen mahdollistamisena. Täten tapausesimerkki poikkeaa yleisestä tavasta esittää arvioinnin toteutusta tapausesimerkin avulla.

6.1 Kehittämistyön eettiset näkökulmat

Kehittämistyöprosessin alkaessa otimme yhteyttä REIS-arviointia kehittämässä olleeseen professori Gail Fisheriin. Halusimme pitää hänet ajan tasalla REIS:n suomennostyöstä. Pyysimme häneltä myös neuvoja tapausesimerkin muodostamista varten. Yhteistyö professori Fisherin kanssa on jatkunut luontevana koko prosessin ajan. Olemme jakaneet ajatuksia REIS:n liittyen ja tämä vuoropuhelu on ollut meille erityisen antoisaa. Professori Fisher on ollut erityisesti kiinnostunut toteuttamistamme käyttökokeiluista ja niistä saaduista kokemuksista. Näistä kokemuksista innostuneena hän jatkaa REIS:n kehittämistä käyttäjäystävällisempään muotoon. (Fisher 2012.)

Haimme tutkimusluvut toteuttamiamme käyttökokeiluja varten. Luvat haettiin kunkin asuinympäristön organisaation periaatteiden mukaisesti. Tässä kehittämistyössä ei käsitellä asumisyksiköiden tietoja. Toteutimme käyttökokeilut mahdollisimman vähän yksiköiden arkea hankaloittaen ja kunnioittaen yksiköiden asukkaita ja henkilökuntaa. Toimme asuinympäristöissä selkeästi esille, että toteutamme REIS-arvioinnin ensimmäistä kertaa ja tämä vaikuttaa arvioinnin tuloksien luotettavuuteen.

Haastattelut toteutettiin hyvää haastatteluetiikkaa noudattaen. Haastateltavilta kysyttiin miten he haluavat nimensä ja työpaikkansa näkyvän kehittämistyön raportissa. Heiltä pyydettiin lupa litteroidun aineiston säilyttämiseen siten, että

tunnistettavat tiedot on poistettu. Haastateltaville myös kerrottiin nauhoitteiden tuhoamisesta kehittämistyöprosessin päätyttyä. Noudattamalla tarkkaa viittauskäytäntöä, halusimme taata työn läpinäkyvyyden. Tarkalla viittaamisella varmistettiin, että lukija pääsee halutessaan alkuperäisten lähteiden äärelle ja näin kunnia tiedon tuottamisesta annetaan sen kirjoittajalle.

6.2 Aineistonkeruun ja analyysin tarkastelu

Haastatelluista toimintaterapeuteista kukaan ei ollut toteuttanut REIS-arviointia. Ensimmäiseen haastatteluun osallistuneet toimintaterapeutit tunsivat arviointivälineen käsikirjan sekä lomakkeiston ja he olivat seuranneet arvioinnin toteutusta. Toisessa haastattelussa mukana olleet toimintaterapeutit eivät tunteneet arviointivälineen käsikirjaa tai lomakkeistoa. On mahdollista, että molempiin haastatteluihin osallistuneiden toimintaterapeuttien kokemattomuus REIS-arvioinnin toteuttamisesta on vaikuttanut haastatteluiden tuloksiin ja täten tapausesimerkkiin. REIS-arvioinnin useaan kertaan toteuttanut toimintaterapeutti saattaisi löytää tapausesimerkistä vielä kehitettävää. Toisaalta toiseen haastatteluun osallistuneet toimintaterapeutit pystyivät antamaan arvokasta tietoa siitä, miten tapausesimerkin ymmärtää henkilö, joka ei tunne välinettä. Tapausesimerkin tarkoitus käsikirjassa on nimenomaan helpottaa uuteen välineeseen tutustumista. Parhain mahdollinen tilanne olisi ollut haastatella sekä REIS-arvioinnin toteuttaneita toimintaterapeutteja että toimintaterapeutteja, kenelle väline on täysin uusi.

Haastatteluiden luotettavuuteen on vaikuttanut kokemattomuutemme haastattelun toteutuksesta ja kysymysten muodostamisesta. Aineistojen analyysien luotettavuutta voidaan myös tarkastella kriittisesti, koska meillä ei ollut kokemusta teorialähtöisen tai aineistolähtöisen analyysin toteuttamisesta. Luotettavuuden parantamiseksi toteutimme kaikkien kolmen analyysin ensimmäiset vaiheet yksin, jonka jälkeen tulokset koottiin yhteen. Olimme ennen analyysien aloittamista sopineet yhdessä analyysiyksikön ja sen kuinka kukin analyysin ensimmäisen vaiheen toteuttaa. Käydessämme analyysijä läpi huomasimme, että olimme kuitenkin joka kerta toteuttaneet analyysin hieman toisistamme poikkeavalla tavalla. Olisikin ollut tärkeää sopia vielä tarkemmin analyysin ensimmäisen vaiheen toteutuksesta ja esimerkiksi analysoida yhdessä jokaisen aineiston alku.

Toisen haastattelun toimintaterapeutit antoivat palautetta haastattelun jälkeen, jossa he toivoivat että haastattelukysymykset tai -teemat olisi lähetetty heille etukäteen ennen haastattelua haastatteluun orientoitumiseksi. Emme olleet lähettäneet haastattelukysymyksiä tai -teemoja etukäteen, koska pelkäsimme kysymysten ohjaavan liikaa haastateltavien ajattelua tiettyyn suuntaan. Jälkeenpäin ajateltuna koemme, että lähettämämme haastatteluohjeistus olisi kaivannut tarkempaa kuvailua haastattelun tarkoituksesta. Emme edelleenkään lähettäisi haastatteluteemoja - tai kysymyksiä haastateltaville etukäteen, koska koemme että tämä voisi ohjata haastateltavien vastauksia liikaa määrittelemäämme suuntaan.

6.3 REIS:n kehittäminen maailmalla ja Suomessa

Professori Gail Fisher kertoo, että REIS on saanut osakseen paljon kiinnostusta ympäri maailmaa ja se tullaan kääntämään saksaksi, espanjaksi ja mahdollisesti ruotsiksi. MOHOST-arviointivälineen kehittäjä Sue Parkinson on myös aloittanut lyhyemmän REIS-version työstämisen. Tämä lyhyempi versio on tarkoitettu yksilön ympäristön arviointiin, eikä se ole yhtä yksityiskohtainen kuin REIS. Kehitteillä on myös sairaalaympäristöön soveltuva versio. (Fisher 2011b.)

Toivomuksemme on, että tämän kehittämistyön valmistuttua Metropolia ammattikorkeakoulun Toimintaterapian koulutusohjelman johdolla kootaan julkaisutyöryhmä, joka työstää arviointivälineen valmiiksi julkaisua varten. Ennen REIS:n julkaisua tulee lomakkeisto saattaa alkuperäiseen muotoon. Myös osa suomennetuista käsitteistä vaatii vielä työstöä. Professori Gail Fisher kertoo, että alkuperäisen REIS-arviointivälineen kehittämistyö jatkuu edelleen myös Yhdysvalloissa (Fisher 2012). REIS-arviointivälineen kehittyessä on tärkeää, että tulevaisuudessa paneudutaan suomennetun ja julkaistun REIS:n päivittämiseen sitä mukaan, kun alkuperäistä REIS-arviointivälinettä kehitetään.

Mikäli suomennettu REIS päätetään julkaista pdf-tiedostona, välineen julkaisu ja päivittäminen on nopeampaa ja taloudellisempaa kuin jos väline julkaistaan painetussa muodossa. REIS-arviointivälineen julkaisu ei kuitenkaan vielä sinänsä riitä turvaamaan aktiivista käyttöönottoa, vaan uusi arviointiväline vaatii tiedottamista sekä

markkinointia, joka voidaan toteuttaa yhteistyössä esimerkiksi Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n kanssa. Mielenkiintoinen jatkokehitystyö voisi liittyä suomennetun REIS-arviointivälineen käyttöönoton edistämiseen ja markkinointiin. Myös toimintaterapeutti Sue Parkinsonin kehittämä yksilön ympäristön arviointiin suunnatun arviointivälineen suomentaminen voisi olla erittäin mielenkiintoinen ja hyödyllinen jatkokehittämistyön aihe.

Tässä kehittämistyössä muodostetun tapausesimerkin työstämistä voisi vielä jatkaa. Tämä olisi mahdollista esimerkiksi haastattelemalla toimintaterapeutteja jotka tuntevat REIS-välineen. Tosin tällaisia toimintaterapeutteja on luultavasti tällä hetkellä vaikea löytää ja tapausesimerkin käytettävyyden tarkastelu olisikin hyvä tehdä välineen julkaisun ja käyttöönoton jälkeen. Tapausesimerkkiä on kuitenkin jo nyt kommentoinut neljä toimintaterapeuttia, ja koska se ei suoranaisesti vaikuta arvioinnin toteutukseen, voidaan ajatella, että neljän ammattilaisen näkemys on riittävä. Toimintaterapian vähäisiä tutkimus- ja kehittämisresursseja Suomessa kannattaakin luultavasti suunnata muihin kohteisiin.

6.4 REIS-arvioinnin mahdollisuudet ja heikkoudet

Suomalaisen tapausesimerkin muodostamisen lisäksi työmme päämääränä on samalla ollut REIS-arviointivälineen julkaisu suomenkielellä ja tämän takia olemme myös pohtineet REIS-arviointivälineen mahdollisuuksia ja heikkouksia. Arviointivälineestä olisi hyvä selvittää sen reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä kuinka hyvin mittari tuottaa saman tiedon mittauksen ajankohdasta ja mittaajasta riippumatta. Validiteetilla taas tarkoitetaan mittaako mittari sitä asiaa, jota sen kuuluisi mitata. (Asher 2007b: 16–17.) REIS-arviointivälineen reliabiliteettia ja validiteettia ei ole tutkittu. Voidaankin kriittisesti miettiä, onko tällaisen arviointivälineen käyttäminen luotettavaa ja perusteltua.

Toimintaterapian alalla on olemassa paljon mittareita, joiden luotettavuutta on tutkittu. Tehtäessä työtä näyttöön perustuvien käytänteiden mukaisesti, on tärkeää käyttää laadukkaita arviointivälineitä. REIS-arvioinnin luotettavuutta kuitenkin lisää sen perustuminen inhimillisen toiminnan malliin, jota on tutkittu laajasti. Suomessa ei myöskään ole käytettävissä toista arviointivälinettä, joka arvioisi niitä asioita joita REIS

mittaa. Oma kokemuksemme on, että REIS-arvioinnilla saadaan tärkeää tietoa asuinympäristöistä ja että siitä on hyötyä niin asukkaille kuin henkilökunnallekin. Olisi hienoa, jos REIS-arvioinnin validiteettia ja reliabiliteettia kuitenkin jatkossa tutkittaisiin jolloin välineestä kehittyisi entistä parempi.

Luvussa 4.2 REIS suhteessa muihin ympäristön huomioon ottaviin arviointivälineisiin olemme esittäneet, että REIS-arvioinnilla voidaan vastata väestön ikääntymisestä johtuvaan resurssipulaan ja tarpeeseen työurien pidentämisestä. REIS-arviointien toteuttaminen ja niistä saatu palaute on vahvistanut tätä näkemystämme ja koemme, että REIS voi osaltaan vastata näihin suuriin yhteiskunnan haasteisiin. REIS aktivoi ihmisiä vaikuttamaan ja osallistumaan omaan elämäänsä sekä parantaa heidän elämänlaatuaan. Arviointi motivoi henkilökuntaa oman työn kehittämiseen ja nostaa esiin työn vahvuuksia sekä haasteita. REIS-arvioinnissa on tärkeää jatkuva yhteistyö arvioijan, asukkaiden ja henkilökunnan kesken. Tästä jatkuvasta yhteistyöstä johtuen, jo pelkkä arvioinnin tekeminen voi edesauttaa asukkaiden ja henkilökunnan hyvinvointia. Ensimmäisessä haastattelussa toimintaterapeutit nostivat esiin REIS-arvioinnin mahdollisuuden toimintaterapeuttisen näkemyksen kasvattamiseen ryhmämuotoisissa asumisympäristöissä. Tällä hetkellä toimintaterapeutit keskittyvät yleensä asukkaiden toimintakyvyn edistämiseen. REIS-arviointi mahdollistaa näkökulman muuttumisen asukkaista koko yhteisön toimintaa tarkastelevaksi. Toivomme, että REIS-arviointi otetaan Suomessa käyttöön ja että arvioinnista saatava hyöty leviää mahdollisimman laajasti eri asuinympäristöihin.

Lähteet

Asher, Ina Elfant 2007a. Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. Third edition. Bethesda, MD: AOTA Press.

Asher, Ina Elfant 2007b. Assessment: An overview. In Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. Third edition. Bethesda, MD: AOTA Press. 9-25.

Baron, Kathi – Kielhofner, Gary – Iyenger, Anita – Goldhammer, Victoria – Wolenski, Julie 2007. OSA. Toimintamahdollisuuksien itsearviointi, käsikirja. Luniainen, Helena (suom.). Helsinki: Psykologien kustannus Oy.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Fisher, Gail 2004. The Residential Environment Impact Survey. Developmental Disabilities Special Interest Section Quarterly 27 (3).1-4.

Fisher, Gail 2011a. Toimintaterapian professori. University of Illinois. Sähköposti 21.12.

Fisher, Gail 2011b. Toimintaterapian professori. University of Illinois. Sähköposti 19.2.

Fisher, Gail 2012. Toimintaterapian professori. University of Illinois. Sähköposti 26.1.

Fisher, Gail – Arriaga, Patty – Less, Cindy – Lee, Joanne – Ashpole, Joanne 2008. The Residential Environment Impact Survey. Chicago: University of Illinois.

Forsyth, Kirsty – Parkinson, Sue 2008. MOHOST Inhimillisen toiminnan mallin seulonta-arviointi, käsikirja. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Gitlow, Lynn 2007. Assessments of Context. In Asher, Ina Elfant (ed.) Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. 3th edition. Bethesda: AOTA Press. 709-737.

Hagedorn, Rosemary 2000. Tools for Practise in Occupational Therapy. A Sturctured Approach to Core Skills and Processes. Edinburgh: Churchill Livingstone.

Harra, Toini – Kara, Helena – Vehkaperä, Ulla 2011. Työyhteisöjä kehittävä täydennyskoulutus. Kohti asiakaslähtöistä toimintakyvyn arviointia. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Unigrafia.

Hautala, Tiina – Hämäläinen, Tuula – Mäkelä, Leila – Rusi-Pyykönen, Mari 2011. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja Kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Karhula, Maarit – Heiskanen, Tuija – Juntunen, Kristiina – Kanelisto, Katja – Kantanen, Mari – Kanto-Ronkanen, Anne – Lautamo, Tiina 2010. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa. Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. Verkkodokumentti. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/arviointijulkaisu.pdf>> Luettu 19.12.2011.

Kielhofner, Gary 2009. *Conceptual Foundations of Occupational Therapy Practice*. Fourth Edition. Philadelphia: F.A. Davis Company.

Kielhofner, Gary (ed.) 2002. *Model of Human Occupation*. 3th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins.

Kielhofner, Gary (ed.) 2008. *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins.

Kielhofner, Gary 2008a. Introduction to the Model of Human Occupation. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 1-8.

Kielhofner, Gary 2008b. The Dynamics of Human Occupation. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 24-31.

Kielhofner, Gary 2008c. The Environment and Human Occupation. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 85-100.

Kielhofner, Gary 2008d. The Basic Concepts of Human Occupation. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 11-23.

Kielhofner, Gary 2008e. Volition. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 32-50.

Kielhofner, Gary 2008f. Habituation: Patterns of Daily Occupation. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 51-67.

Kielhofner, Gary – Forsyth, Kirsty 2008a. Assessment: Choosing and Using Structured and Unstructured Means of Gathering Information. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 155-170.

Kielhofner, Gary – Forsyth, Kirsty 2008b. Therapeutic Reasoning: Planning, Implementing, and Evaluating the Outcomes of Therapy. In Kielhofner, Gary (ed.): *Model of Human Occupation*. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 143-154.

Kielhofner, Gary – Mallison, Trudy – Crawford, Carrie – Nowak, Meika – Rigby, Matt – Henry, Alexis – Walens, Deborah 1999. OPHI-II. Occupational Performance History Interview. Toimintahistoriaa ja toimintakykyä arvioiva haastattelu. Helin, Riitta – Hiltunen, Anna-Maija – Vesaoja, Marja (suom.). Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Kielhofner, Gary – Tham, Kerstin - Baz, Tal - Hutson, Jennifer 2008. Performance Capacity and Lived Body. In Kielhofner, Gary (ed.): Model of Human Occupation. 4th edition. Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins. 68-84.

Krippendorff, Klaus 2004. Content Analysis. An Introduction to Its Methodology. 2nd edition. California: Sage Publications, Inc.

Law, Mary – Babbiste, Sue – Carswell, Anne – McColl, Mary Ann – Polatajko, Helene - Pollock, Nancy 2011. Canadian Occupational Performance Measure. Suomalainen versio. Neljäs painos. Kantanen, Mari – Kaukinen, Mary-Ann (suom.). Vaasa: Kirjapaino Prodo.

Law, Mary – Baum, Carolyn – Dunn, Winnie 2005: Measuring occupational performance. Supporting best practice in occupational therapy. Second edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated.

Linde, Tea – Pellinen Tiina 2010. "Talo elää tavallaan" REIS arviointivälineen ensimmäinen käyttökokeilu mielenterveyskuntoutujien yhteisöllisessä asuinympäristössä. Metropolia. Helsinki.

Mattila, Veera – Vepsäläinen, Katja 2009. The Residential Environment Impact Survey (REIS, version 2.0) Arviointivälineen lomakkeiston ensimmäinen suomennos ja kehittäminen. Metropolia. Helsinki.

Miles, M. B. – Huberman, A. M. 1994. Qualitative data analysis. 2nd edition. California: Sage Publications. Inc.

MOHO Clearinghouse 2012. Verkkodokumentti. <<http://www.uic.edu/depts/moho/REISinformation.html>> Luettu 22.3.2012.

Ojasalo, Katri – Moilanen, Teemu – Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Reed, Kathlyn Louise 2007. Assessments of Roles, Habits, and Routines. In Asher, Ina Elfant (ed.) Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. 3th edition. Bethesda: AOTA Press. 619-632.

Robertson, L. – Fitzgerald, R. 2010. The conceptualisation of residential home environments: Implications for occupational therapy. British Journal of Occupational Therapy 73 (4). 170-7.

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Schultz-Krohn, Winifred 2007. Assessments of Occupational Performance. In Asher, Ina Elfant (ed.) Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. 3th edition. Bethesda: AOTA Press. 31-54.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vaaramaa, Marja – Vuotilainen, Päivi 2005. Toimintakykymittareiden käyttö ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnissa. Stakes. Raportteja 7/2005. Helsinki. Verkkojulkaisu. <<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/Ra7-2005.pdf>> Luettu 10.3.2011.

Velozo, C. – Kielhofner, G. – Fisher, G. 1998. Työroolia arvioiva haastattelu (WRI), käsikirja. Forsman, Bertta – Ihander, Jarmo – Kaunola, Riitta – Konkola, Riitta – Lintula, Leila – Mikkolainen, Marina – Sulopuisto, Riitta (suom.). Helsinki: Psykologien kustannus Oy.

World Health Organization 2009. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus ICF. Stakes (suom.). Jyväskylä: Gummerus.

Ympäristöä huomioivat arviointivälineet

Arviointiväline	Ympäristö	Ihminen	Toiminta	Suomennettu
AAMR Adaptive Behavior Scale- Residential and Community, AAMR Adaptive Behavior Scale- School	x	x	x	
Adaptive Behavior Assessment System	x	x	x	
Adaptive Behavior Inventory	x	x	x	
Assessment Of Adaptive Areas	x	x		
Assessment of Ludic Behaviors	x	x	x	
Assessment of Motor and Process Skills	x	x	x	
Assessment of Occupational Functioning – Collaborative Version	x	x	x	
Battery for Health Improvement 2, Brief Battery for Health Improvement 2	x	x		
Canadian Occupational Performance Measure	x	x	x	x
Caregiver Strain Index	x	x	x	
Child Occupational Self Assessment	x	x	x	
Children’s Assessment of Participation and Enjoyment; Preferences for Activities of Children	x	x	x	
Community Integration Measure	x	x	x	
Community Integration Questionnaire	x	x	x	
Conners’ Rating Scales, Conners’ Adult ADHD Rating Scales	x	x		
Coping Inventory for Children	x	x		
Craig Handicap Assessment and Reporting Technique	x	x	x	
Craig Hospital Inventory of Environmental Factors and CHIEF Short Form	x	x	x	

Arviointiväline	Ympäristö	Ihminen	Toiminta	Suomennettu
Environment Rating Scales incl. Infant/Toddler Environment Rating Scale, Early Childhood Environment Rating Scale, Family Child Care Environment Rating Scale, School – Age Care Environment Rating Scale	x	x	x	
Feasibility Evaluation Checklist	x	x	x	
Functional Autonomy Measurement System	x	x	x	
Functional Evaluation for Assistive Technology	x	x	x	
Functional Independence Measure & Wee FIM	x	x	x	
Health Assessment Questionnaire Children's Health Assessment Questionnaire	x	x	x	
Home and Community Environments: Measure of Processes of Care	x			
Home Assessment Profile	x	x	x	
Home Environment	x	x		
Home Environment: Home Observation for Measurement of the Environment	x	x		
Home Environmental Assessment Protocol	x			
Home Falls and Accidents Screening Tool	x			
Home Observation for Measurement of the Environment Inventory	x	x		
Housing Enabler	x	x		x
Interpersonal Support Evaluation List	x	x		
Interview Schedule for Social Interaction	x	x		
Job Content Questionnaire	x	x	x	
Katz Index of Activities of Daily Living	x	x	x	
Kitchen Task Assessment	x	x	x	
Leisure Activity Profile	x	x	x	
Leisure Competence Measure	x	x	x	

Arviointiväline	Ympäristö	Ihminen	Toiminta	Suomennettu
Leisure Diagnostic Battery	x	x	x	
Life Habits Assessment	x	x	x	
Life Stressors and Social Resources Inventory – Youth Form and Adult Form	x			
Lifese Software: Ease 3.2 Basic and Ease 3.2 Deluxe	x	x		
Matching Person and Technology	x	x	x	
Measure of Quality of the Environment	x			
Melville Nelson Self-Care Assessment	x	x	x	
Model of Human Occupation Screening Tool	x	x	x	x
Multidimensional Scale of Perceived Social Support	x	x		
National Institute of Health Activity Record	x	x	x	
Nursing Child Assessment Satellite Training Caregiver Parent- Child Interaction, Feeding and Teaching Scales	x	x	x	
Occupational Circumstances Assessment – Interview	x	x	x	
Occupational Circumstances Assessment-Interview and Rating Scale	x	x	x	
Occupational Performance History Interview-II	x	x	x	x
Occupational Role History	x	x	x	
Occupational Self-Assessment	x	x	x	x
Occupational Therapy Psychosocial Assessment of Learning	x	x	x	
Older Americans Resources and Services Multidimensional Functional Assessment Questionnaire	x	x	x	
Overeating Questionnaire	x	x	x	
Parenting Stress Index	x	x		

Arviointiväline	Ympäristö	Ihminen	Toiminta	Suomennettu
Participation Scale	x	x	x	
Pediatric Evaluation of Disability Inventory	x	x	x	
Pediatric Volitional Questionnaire	x	x		
Perceived Efficacy and Goal Setting System	x	x	x	
Performance Assessment of Self-Care Skills	x	x	x	
Person in Environment System	x	x	x	
Personal Care Participation Assessment and Re-source Tool, Formerly the Hart	x	x	x	
Physical Self-Maintenance Scale	x	x	x	
Play History	x	x	x	
Post-Occupancy Evaluation	x	x		
Powered Mobility Indoor Driving Assessment	x	x	x	
Revised Knox Preschool Play Scale	x	x	x	
Safety Assessment of Function and the Environment for Rehabilitation and Safety Assessment of Function and the Environment for Rehabilitation – Health Outcome Measurement and Evaluation	x			
Safety Assessment Scale	x	x		
Scales of Independent Behavior	x	x	x	
School Function Assessment	x	x	x	
School Setting Interview	x	x	x	
Sensory Processing Measure	x	x	x	
Sensory Profile Adult Sensory Profile and Infant Toddler Sensory Profile	x	x		
Short Child Occupational Profile	x	x	x	
Social Climate Scale: Family Environment Scale	x	x		

Arviointiväline	Ympäristö	Ihminen	Toiminta	Suomennettu
Social Climate Scales: Community Oriented Programs Environment Scale, Ward Atmosphere Scale	x			
Social Profile	x	x	x	
Social Support Inventory For People With Disabilities				
Street Survival Skills Questionnaire	x	x		
Structured Observation and Report Technique	x	x	x	
Student Adaptation to College Questionnaire	x	x	x	
Student Behavior Survey	x	x	x	
Task Management Strategies Index	x	x	x	
Test of Environmental Supportiveness	x	x		
The Direct Assessment of Functional Abilities (DAFA) A Comparison to an Indirect Measure of Instrumental Activities of Daily Living	x	x	x	
Transdisciplinary Play-Based Assessment	x	x	x	
Westmead Home Safety Assessment	x			
Volitional Questionnaire; Pediatric Volitional Questionnaire	x	x	x	
Work environment Impact Scale	x			
Work environment scale	x	x		
Worker Role Interview	x	x	x	x
Workplace Environment: Work Environment Impact Scale	x			
World Health Organization- Disability Schedule II	x	x	x	
Vulpe Assessment Battery- Revised	x	x	x	

Lähteet: Asher, Ina Elfant 2007a. Occupational Therapy Assessment Tools. An annotated Index. Third edition. Bethesda, MD: AOTA Press.

Law, Mary – Baum, Carolyn – Dunn, Winnie 2005. Measuring occupational performance. Supporting best practice in occupational therapy. Second edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated.

Alkuperäinen englanninkielisen käsikirjan tapausesimerkki

THE RESIDENTIAL ENVIRONMENT IMPACT SURVEY (REIS) (Version 2.0) Copyright 2008

Gail Fisher, MPA, OTR/L, Patty Arriaga, MS, OTR/L, Cindy Less, MS, OTR/L, Joanne Lee, MS, OTR/L, Emily Ashpole, OTD, OTR/L

UIC UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO

CASE EXAMPLE

This section illustrates the process of administering the REIS and the subsequent strategies that were recommended and implemented within a residential facility for individuals with intellectual disabilities during a three-week time period.

The REIS was administered at a Community Integrated Living Agency (CILA), a residential facility for persons with intellectual/developmental disabilities. The participants included six men living in a 3-story house that had 5 bedrooms, a kitchen, living room, dining room, and basement. The residents left the home during the day to work at a sheltered workshop or in a supported employment program.

The entire assessment tool was completed in about 12 hours. First, a walk-through of the home was completed. Next, three activities including a group meeting of the residents, a meal, and chores were observed. Finally, separate interviews with the staff and residents were conducted to obtain information about the qualities of the home. Resident interviews consisted of two 1.5 hour sessions in a round table format with a Spanish-speaking translator for those who did not speak English. Four 2-3 hour sessions at the home were required to complete the observations and interviews. The scoring took 20 minutes and the development of recommendations took 30 minutes.

Based on the information gathered from the observations and group and staff interviews, ratings of the home were made. For each area rated a "2" or below, a recommendation was created and several strategies were provided to implement the particular recommendation. Recommendations were made for the administration of the agency that owned the home, the coordinator of the home, the Qualified Mental Retardation Professional (QMRP) (who supervises the coordinator and monitors the habilitation plans), and the residents.

Example: The home was rated a "2" in the area of occupational identity and role development.

1. Recommendation to the home coordinator:

Increase the extent to which residents are provided with appropriate opportunities and support to develop a positive and meaningful occupational identity and roles.

Recommendations were discussed with the QMRP and assistant coordinator of the CILA. From the suggested recommendations, three were chosen to be implemented at

the home within a two-week period of time. The recommendations and strategies chosen to implement the recommendations were as follows:

Recommendations:

1. Increase residents' opportunity for autonomy and independence
2. Increase the extent to which residents are provided with appropriate opportunities and support to develop positive and meaningful occupational identity/roles
3. Improve documentation process in the home to allow staff to provide the maximum amount of appropriate support/care to residents

Strategies:

1. Increase leadership roles for residents within the home
2. Support resident choice and autonomy through allowing them to pack their own lunch meals
3. Incorporate a leisure hour one time per week
4. Provide the residential staff with basic computer training on Microsoft Works.

The first strategy was to increase the leadership roles within the home. It had been observed by the evaluator that the weekly house meeting, which was led by staff, focused upon what the residents liked or disliked about their day program outside the home. The residents tended to direct their communication towards the staff. It was suggested to the coordinator of the home that the residents lead the discussion during the house meeting. He identified two individuals to potentially take on leadership roles in the home. When one of the residents, Chico, led the group meeting, the home coordinator noticed that communication among the residents increased beyond what was typical during staff-led meetings. One staff member stated that "I feel Chico has a voice now". Interestingly, one of the other residents asked the staff if he "could lead the meeting next week". Thus, Chico served as a role model for the other residents.

After successfully leading the group meeting, Chico requested additional responsibilities, to which the home coordinator agreed. Chico was placed in charge of overseeing another resident in performing his chores and checking the locks on the doors at night, which required that he have a set of keys to the home. The staff felt that Chico was more open to communication after taking on these leadership positions. The home supervisor reported that Chico commented how he "feels important and someone needs my help in this house."

The second strategy chosen by the home coordinator to address issues of choice and autonomy was to provide opportunities for residents to prepare small snacks/meals with appropriate supervision, rather than having the cook prepare everything for them. To prepare their lunches, residents cleaned and dried their lunch boxes and packed them with food that the house cook would set on the counter. Initially, the staff provided multiple cues and demonstrations to teach the residents how to pack their lunch. Over the three week intervention period, the residents were able to prepare most of their lunch with only minimal cues. The staff demonstrated that they understood the importance of giving residents choices. For example, when a resident asked about the proportion of food to pack, staff responded by asking how much the resident wanted to eat. This shift in responsibility seemed to make the staff more aware of the residents' capabilities and the need to make the activities more

challenging. For example, one resident stated "If I can make my own meal, I can manage my own money." A resident also asked, "Is it possible tomorrow to have spaghetti?" The staff commented, "We need to implement how to help him cook other dishes, a little more complicated dishes like meat, garlic bread, make spaghetti and meatballs."

The third strategy of integrating an evening leisure hour into the weekly routine of the residents was not as successful as the first two strategies discussed. The residents did not embrace this suggestion because they felt they did not want to add more evening activities to their weekly routine. They felt that leisure interests were sufficiently incorporated into their weekend activities.

The fourth and final strategy of providing computer training to the staff required the direct involvement of the evaluator. This was requested by the home coordinator so the staff could improve the documentation process in the home. The staff would apply their computer skills to complete documentation of the daily logs more quickly, allowing them to spend more time working directly with the residents. Also, this allowed them to create ways to work with residents on their goals, e.g., make new schedules for oral hygiene to measure goal attainment.

The evaluator provided 1.5 hours of training in the home to two direct support staff. Staff completed a pre-test and post-test evaluating their comfort with performing 10 basic Microsoft functions and their own past experience with computers. Both staff found the training useful for their job. One staff owned a computer, but only used it 2-3 times per month. The other trainee neither owned a computer nor had experience with one. Following the training, the former staff member reported an improvement in skills on 9/10 items, while the latter staff member improved on 5/10 items. Additionally, the home coordinator was receptive to the suggestion to provide work-related computer exercises (i.e., writing memos) for the staff to practice during their downtime at the home.

In a final interview focused on assessing the usefulness of the tool in the residential setting, the coordinator stated that he found the tool very useful in providing specific suggestions about how to improve the quality of the home. He observed, "Having an outside person come in and see what we are doing through fresh eyes is very helpful. We are with the guys so much that we don't see what they are capable of." He observed changes in the staff and in the residents after implementing the recommendations. He stated that there seemed to be increased communication among the residents during group meetings and increased resident cooperation. The coordinator commented that the residents seemed to be talking to one another with more familiarity. He mentioned that there was a difference in the staff routine. The staff no longer ran the group meetings or packed the residents' lunches without inquiring about their preferences or opinions. He noted that the staff seemed to pay more attention to what the residents said. Therefore, improvements in different qualities of the home were evident.

The coordinator of this home was exceptionally open and supportive of the evaluation and recommendation process. He provided an optimal environment to test the REIS as an assessment and intervention tool, with very positive results in a three-week time period that included 15 hours of consultation by the evaluator.

Englanninkielisen tapausesimerkin raakasomennos

TAPAUSESIMERKKI

Seuraavassa esimerkissä kuvataan REIS arvioinnin toteuttamisesta, suositusten laatimisesta sekä suosituksia seuranneista toimenpiteistä muodostuvaa prosessia kehitysvammaisille suunnatussa asuinympäristössä kolmen viikon aikana.

REIS toteutettiin kunnan kehitysvammopalveluihin kuuluvassa asuinympäristössä, joka on suunnattu kehitysvammaisille henkilöille. Toteutukseen osallistui kuusi miestä, jotka asuvat 3-kerroksisessa talossa. Talossa on 5 makuuhuonetta, keittiö, olohuone, ruokailuhuone ja kellari. Asukkaat käyvät päivisin joko työtoiminnassa tai tuetun työllistymisohjelman järjestämässä työssä.

Koko arviointi toteutettiin 12 tunnin aikana. Ensimmäisenä toteutettiin tilojen läpikävely, jonka jälkeen havainnointiin kolmea toimintakokonaisuutta. Toimintakokonaisuuksia olivat asukaskokous, ateriahetki ja kotitöiden tekeminen. Lopulta toteutettiin erilliset haastattelut henkilökunnalle ja asukkaille laadullisen tiedon kokoamiseksi. Asukkaiden haastattelu koostui kahdesta 1.5 tunnin haastattelusta pyöreän pöydän äärellä. Haastatteluissa oli mukana tulkki espanjan kieltä puhuvia asukkaita varten. Tarvittiin yhteensä neljä 2-3 tunnin tuokiota, jotta toimintakokonaisuuksien havainnointi ja haastattelut saatiin toteutettua. Tulosten pisteitys vei aikaa 20 minuuttia ja suositusten valmistelu 30 minuuttia.

Ympäristön havainnoinnista ja asukkaiden ja henkilökunnan haastatteluista kootun tiedon pohjalta luotiin arvio asuinympäristöstä. Jokainen kohta, joka sai pisteitä 2 tai vähemmän johti suositusten laadintaan. Suositusten lisäksi muodostettiin myös toimintastrategiat jokaiseen suositeltuun kohtaan. Suositukset esitettiin kotia hallinnoivan viraston johdolle, kodista vastaavalle henkilölle, asukkaiden kuntoutussuunnitelman toteutumista koordinoivalle ja valvovalle henkilölle sekä asukkaille.

Esimerkki: Toiminnallista identiteettiä ja roolien kehittymistä käsittelevästä kohdasta asuinympäristö sai arvosanan 2.

- Suositus asuinympäristöstä/kodista vastaavalle henkilölle:
Tarjota enemmän tukea ja tarkoituksenmukaisia mahdollisuuksia, jotta asukkaat saavat mahdollisuuden positiivisen ja merkityksellisen toiminnallisen identiteetin ja roolien kehittymiselle.

Suosituksista keskusteltiin asukkaiden kuntoutussuunnitelman toteutumisesta vastaavan henkilön sekä kotia hallinnoivan viraston avustavan koordinaattorin kanssa. Ehdotetuista suosituksista valittiin kolme, jotka toteutettiin asuinympäristössä/kodissa kahden viikon aikana.

Valitut suositukset ja toimintastrategiat:

Suosituksset

1. Lisätä asukkaiden mahdollisuuksia kokea autonomiaa ja itsenäisyyttä

2. Tarjota enemmän tukea sekä tarkoituksenmukaisia mahdollisuuksia, jotta asukkaat saavat mahdollisuuden positiivisen ja merkityksellisen toiminnallisen identiteetin ja roolien kehittymiselle.
3. Parantaa kodin kirjaamisprosessia (tiedonkulkua), jotta henkilökunta voi tarjota parhaan mahdollisen avun/hoidon asukkaille.

Strategiat:

1. Lisätä asukkaiden vastuurooleja kotona/asuinympäristössään.
2. Tukea asukkaiden valintoja ja itsenäisyyttä antamalla heidän pakata omat lounaansa.
3. Sisällyttää viikkoon yksi vapaa-ajan tunti.
4. Tarjota henkilökunnalle Microsoft Works koulutusta.

Ensimmäinen strategia oli lisätä vastuurooleja kotona. Arvioijat olivat havainneet, että viikoittainen talokokous, jota henkilökunta johti, keskittyi siihen mistä asukkaat pitivät tai eivät pitäneet päiväohjelmassaan kodin ulkopuolella. Asukkailla oli tapana kommunikoida suoraan henkilökunnan kanssa. Asuinyhteisön koordinaattorille ehdotettiin, että asukkaat johtaisivat keskustelua talokokouksen aikana. Hän nimesi kaksi mahdollista asukasta jotka voisivat ottaa vastuunkantajan roolin kodissa. Kun yksi asukkaista, Chico, johti talokokousta koordinaattori huomasi, että kommunikaatio asukkaiden kesken lisääntyi siihen nähden mikä oli ollut tyyppillistä kun henkilökunta johti kokouksia. Yksi henkilökunnan jäsen totesi, että "Minusta tuntuu, että Chicolla on nyt ääni." Mielenkiintoista oli, että yksi asukas kysyi henkilökunnalta, voisiko hän johtaa kokousta ensiviikolla? Näin Chico oli toiminut esikuvana muille asukkaille.

Johdettuaan menestyksekkäästi talokokouksen Chico pyysi lisävastuita johon asuinyhteisön koordinaattori suostui. Chicolle annettiin tehtäväksi valvoa, kun toinen asukas hoiti askareitaan sekä tarkistaa lukot iltaisin, mihin hän sai joukon asuinyhteisön avaimia. Henkilökunta koki, että Chico oli avoimempi kommunikoidaan sen jälkeen kun hän otti näitä johtamiseen liittyviä vastuurooleja. Asuinyhteisön ohjaaja kertoi Chicon sanoneen, että hän "tuntee itsensä tärkeäksi" ja "joku tarvitsee apuani tässä talossa".

Toinen strategia, jonka asuinyhteisön koordinaattori oli valinnut, oli puuttua autonomian ja valintojen tekemiseen liittyviin ongelmiin antamalla asukkaiden valmistaa pieniä aterioita ohjaajien avulla, sen sijaan, että ateriat valmistettaisiin heidän puolestaan. Valmistukseen lounaansa asukkaat pesivät ja kuivasivat lounasrasiansa ja pakkasivat ruoan, jonka talon kokki oli asettanut tarjolle. Alussa henkilökunta antoi neuvoja, näytti mallia ja opetti asukkaita kuinka lounas pakataan. Kolmen viikon harjoittelun tuloksena asukkaat pystyivät pakkaamaan suurimman osan lounaastaan hyvin vähäisten ohjeiden tuella. Henkilökunta osoitti ymmärtävänsä kuinka tärkeää on antaa asukkaille mahdollisuus valintoihin. Esimerkiksi kun asukas kysyi kuinka paljon hän pakkaa ruokaa, työntekijä vastasi kysymällä kuinka paljon asukas haluaisi syödä. Tämä muutos vastuullisuudessa näytti tekevän henkilökuntaa tietoisemmaksi asukkaiden kyvyistä ja loi tarpeen muokata toimintoja haastavammiksi. Esimerkiksi yksi asukas sanoi: "Jos pystyn itse valmistamaan oman ateriani, pystyn hallitsemaan omia rahojani." Eräs toinen asukas kysyi: "Onko minun mahdollista tehdä huomenna spagettia?" Työntekijä kommentoi tilannetta jälkeenpäin sanomalla: "Meidän täytyy löytää keino kuinka auttaa häntä valmistamaan myös muita, hieman vaikeampia annoksia, kuten lihaa, valkosipulileipää ja spagettia ja lihapullia."

Kolmas strategia lisätä yksi iltavapaa-ajan tunti viikko-ohjelmaan, ei ollut niin menestyksenkäs kuin kaksi ensimmäistä. Asukkaat eivät omaksuneet tätä ehdotusta, koska he eivät halunneet enempää iltahjelmaa heidän viikko-ohjelmaansa. He kokivat, että viikonloppuihin sisällytetty vapaa-ajan ohjelma oli riittävää..

Neljäs ja viimeinen strategia oli tarjota henkilökunnalle atk-koulutusta, joka vaati arvioijan suoraa osallistumista toteutukseen. Asuinyhteisön koordinaattori toivoi lisäkoulutusta tietokoneen käyttöön, jotta henkilökunta voisi kehittyä asuinyhteisön dokumentointiprosessissa. Tietokonetaitojen kehittymisen kautta henkilökunta voi kirjoittaa päivittäiset raportit nopeammin ja täten saada lisää aikaa asukkaiden kanssa työskentelemiseen. Tätä kautta henkilökunta myös pääsi kehittämään uusia työskentelytapoja asukkaiden tavoitteiden seuraamisessa, esimerkiksi suuhygienian seuraamiseen kehitetyn uuden taulukon kautta voitiin seurata tavoitteen saavuttamista mittaamaan.

Arvioija tarjosi 1,5 tunnin mittaisen koulutuksen asuinyhteisössä kahdelle työntekijäryhmälle. Ryhmät tekivät esi- ja jälkitestin arvioiden suoriutumistaan kymmenestä Microsoft käyttöjärjestelmän toiminnoista ja aiempaa kokemustaan tietokoneiden käytöstä. Molemmat ryhmät pitivät koulutusta hyödyllisenä työtään ajatellen. Toisella työntekijäryhmällä oli tietokone käytössään, mutta he käyttivät sitä vain 2-3 kertaa kuukaudessa. Toisella työntekijäryhmällä taas ei ollut tietokonetta käytössään, eikä kokemusta niiden käytöstä. Koulutuksen aikana ensin mainitun ryhmän työntekijät ilmoittivat parannusta tapahtuneen 9/10 tehtävässä, kun taas jälkimmäisenä mainitun ryhmän työntekijät ilmoittivat parannusta tapahtuneen 5/10 tehtävässä. Lisäksi asuinyhteisön koordinaattori oli vastaanottavainen ehdotukselle järjestää työhön liittyviä tietokoneharjoitteita (kuten muistioiden kirjoittamista) työntekijöille, joita he voisivat harjoitella vapaina hetkinään asuinyhteisössä.

Viimeisessä haastattelussa, joka keskittyi arviointivälineen hyödyllisyyden arviointiin, asuinyhteisön koordinaattori totesi että väline tuntui hänestä hyvin käyttökelpoiselta nimenomaan tarkkojen, laatua koskevien parannusehdotusten tuottamisessa. Hän huomioi: "Ulkopuolisen henkilön uuden näkökulman saaminen auttaa paljon. Me olemme "jätkien" kanssa niin paljon, ettemme näe mihin kaikkeen he kykenevät." Hän huomasi muutoksia henkilökunnassa ja asukkaissa suositusten toteuttamisen jälkeen. Hän totesi, että asukkaiden välinen kommunikaatio näyttäisi lisääntyneen ryhmätapaamisissa ja että heidän keskinäinen yhteistyö olisi lisääntynyt. Koordinaattori kommentoi asukkaiden puhuvan toisilleen tuttavallisemmin. Hän mainitsi henkilökunnan rutiineissa tapahtuneen muutosta. Henkilökunta ei enää johtanut ryhmätapaamisia, eikä pakannut asukkaiden lounaita ilman että he tiedustelivat asukkaiden mieltymyksiä tai mielipiteitä. Hän huomasi, että henkilökunta kiinnitti enemmän huomiota asukkaiden sanomisiin. Täten parannukset asuinyhteisön eri osien laadussa olivat nähtävissä.

Asuinyhteisön koordinaattori oli poikkeuksellisen avoin ja tuki arvioinnin toteuttamista ja suositusten teko prosessia. Hän tarjosi ihanteellisen ympäristön REIS arviointivälineen kokeiluun arvioinnin ja intervention välineenä hyvin positiivisin tuloksin tämän kolmen viikon jakson aikana, joka sisälsi 15 tuntia arvioijan konsultaatiota.

Raakasuoennoksesta nousseet alaluokat ja teorian käsitteet

Poliittiset olosuhteet

- 1) Käytännöt, jotka mahdollistavat asuinyksikön toiminnan

Taloudelliset olosuhteet

- 2) Asumispalvelun rahoittaja
- 3) Yksikön/työpaikan resurssit

Henkilö

- 4) Asuinyhteisössä ilmenevät roolit
- 5) Henkilökunnan haasteet työssä
- 6) Asukkaiden suorituskyky
- 7) Asukkaiden erityispiirteet

Sosiaaliset ryhmät

- 8) Asukkaiden keskuudessa ilmenevät alaryhmät
- 9) Henkilökunta
- 10) Asuinyhteisö

Tila ja esineet

- 11) Yksikössä olevat huoneet / rakenteelliset tekijät
- 12) Kenelle yksikkö on suunnattu?
- 13) Mitä yksikön ulkopuolisia tiloja asukkaat käyttävät?
- 14) (Asukkaiden ja henkilökunnan) toiminnoissa tarvittavat esineet

Toiminnan muodot ja tehtävät

- 15) Asukkaiden arkea rytmittävät toiminnot
- 16) Yhteisön arkea rytmittävät toiminnot
- 17) Henkilökunnan työtehtävät
- 18) Henkilökunnan työtavat ja asenteet
- 19) Henkilökunnan taitojen kehittäminen/kehittyminen
- 20) Yhteisön sisäinen vuorovaikutus

Kulttuuri

- 21) Vastuut/hierarkia
- 22) Yksikön viestintäkulttuuri
- 23) Asukkaiden tahto
- 24) Ulkopuolinen tarkkailija/sisältä katsoja
- 25) Kulttuurisesti tyypilliset toiminnan muodot asukkaille
- 26) Muutos yhteisön toimintatavoissa

Luokittelematon

- 27) REIS:N toteutus
 - Missä ajassa?
 - Kenelle
 - Missä toteutettiin?
 - Mitä tehtiin?
 - Mitä havainnoitiin?
 - Arvioinnin tekoa kuvaavat ohjeet (käsikirja)
- 28) Suositusten kuvaaminen
 - Mitä, miten, miksi?
- 29) REIS:n suosituksista ja strategioista aiheutuneet muutokset
 - Vaikutus henkilökuntaan
 - Vaikutus asukkaisiin
- 30) REIS:n soveltuvuuden arviointia

Suomalainen tapausesimerkin ensimmäinen versio Residential Environment Impact Survey 2.0 arviointivälineeseen

Tässä tapausesimerkissä kuvataan Residential Environment Impact Survey 2.0 arvioinnin toteutusprosessi. Arviointi toteutettiin kahden viikon aikana yksityisen palveluntarjoajan ylläpitämässä asuinympäristössä, joka on suunnattu työikäisille aivovamman saaneille henkilöille. Toteutukseen osallistui kuusi asukasta ja kymmenen henkilökunnan jäsentä mukaan lukien esimies. Asuinympäristö koostuu kuudesta asukashuoneesta, olohuoneesta, kodinhoituhuoneesta, keittiöstä ja ruokailutilasta sekä henkilökunnan toimistosta. Asukkaat tarvitsevat ohjausta ja tukea päivittäisissä toiminnoissaan. Osa heistä käy päivisin ohjatussa työtoiminnassa tai päivätoiminnassa.

Koko arvioinnin toteutukseen kului yhteensä kaksitoista tuntia. Arvioinnin toteutti samassa organisaatiossa työskentelevä toimintaterapeutti. Ensimmäiseksi arvioija toteutti tilojen läpikävelyn, jossa havainnoitiin fyysisiä tiloja. Seuraavaksi arvioija havainnoi kolmea asuinympäristössä tapahtuvaa toimintakokonaisuutta. Nämä olivat ateriahetki, ohjattu peli-ilta ja vapaa oleilu. Lopulta arvioija toteutti erilliset ryhmähaastattelut asukkaille ja henkilökunnalle, sekä haastatteli yksikön esimiestä. Havainnoinnin ja haastatteluiden toteutukseen tarvittiin yhteensä neljä 2-3 tunnin mittaista käyntiä asuinympäristössä. Kootun tiedon pohjalta luotiin arvio asuinympäristöstä. Tulosten pisteittäminen neliportaisen asteikon mukaisesti sekä suositusten valmisteleminen vei aikaa yhteensä noin tunnin.

Jokainen arvioitava kohta, joka sai pisteitä 2 tai vähemmän johti suositusten laadintaan. Suositusten lisäksi arvioija laati myös ehdotelman toimintasuunnitelmista, joilla suositeltuun kohtaan voitaisiin asuinympäristössä vaikuttaa. Suositukset esiteltiin asuinympäristön esimiehelle, työntekijöille sekä asukkaille. Käytyjen keskusteluiden pohjalta ehdotetuista suosituksista valittiin kolme, joita ryhdyttiin toteuttamaan asuinympäristössä kahden viikon aikana.

Pisteityslomakkeen 11. kohdasta (Osallistuminen välineellisiin päivittäisiin toimintoihin) asuinympäristö sai arvosanan 1.

Suositus:

- Asukkaita kannustetaan vastuuroolien ottamiseen ja heidän osallistumistaan arjen toimintoihin tuetaan.

Toimintasuunnitelmat:

- Asukkaita osallistetaan ruoan valmistukseen, pöytien kattaukseen, oman ruoka-annoksen annosteluun, astioiden korjaukseen ja pöytien pyyhintään.
- Asukkaista valitaan viikoittain vaihtuva keittiövastaava, joka henkilökunnan tuella ottaa vastuuta ateriahetken järjestelyistä. Keittiövastaavan nimi sijoitetaan näkyvälle paikalle päiväjärjestystä kuvaavan taulukon viereen.
- Tarjotun avun määrään kiinnitetään huomiota.

Pisteityslomakkeen 12. kohdasta (Osallistuminen vapaa-ajan / elvyttäviin toimintoihin) asuin ympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Luodaan yhteiselle vapaa-ajalle struktuuri ja tuetaan yhteisön keskinäistä vuorovaikutusta.

Toimintasuunnitelmat:

- Järjestetään säännöllisesti asuin ympäristön yhteistä vapaa-ajanviettoa koskeva suunnittelukokous, jossa tuetaan asukkaiden omia valintoja ja merkityksellisen yhteisen vapaa-ajan rakentumista.
- Nimetään peliryhmälle ohjaaja asukkaiden joukosta ja tuetaan ryhmää aiempaa omatoimisemmaksi.
- Siirretään asuin ympäristöön hankitut pelit, elokuvat, lehdet ja kirjat olohuoneeseen niille tarkoitettuun kaapistoon.

Pisteityslomakkeen 15. kohdasta (Aikataulu/rutiini) asuin ympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota asukkaiden yksilöllisen päiväohjelman toteutumiseen.

Toimintasuunnitelmat:

- Tuetaan henkilökuntaa järjestämällä muistin - ja ajanhallinnan apuvälineiden hyödyntämiseen liittyvää lisäkoulutusta.
- Tuetaan asukkaiden yksilöllisiä tarpeita ja päivärytmiä porrastamalla iltalääkkeiden jakoaikaa jokaisen asukkaan omaan aikatauluun sopivaksi.

Ensimmäinen yhteisesti valittu suositus käsitteli asukkaiden vastuurooleja ja osallistumista arjen toimintoihin. Ruokailua havainnoidessaan arvioija huomasi, että tilanteeseen oli muodostunut palvelukulttuuri, esimerkiksi ruoka tuotiin asukkaille valmiiksi lautaselle annosteltuna. Asukkaiden kuntoutumisen edistämiseksi arvioija ehdotti, että tarjotun avun määrään kiinnitetään enemmän huomiota, asukkaiden osallisuutta ateriahetkien rakentamisessa kasvatetaan ja asukkaiden joukosta nimetään viikoittain vaihtuva keittiövastaava.

Asukkaat suhtautuivat uusiin vastuisiin aluksi oudoksuen muuttuneita toimintatapoja. Henkilökunnalta vaadittiin sitkeyttä ja pitkäjänteisyyttä, jotta asukkaat saatiin mukaan kattamaan ja siistimään pöytiä. Kun asukkaat tottuivat muutokseen, oli muutos hyvin merkittävä. Henkilökunta totesi oman työmääränsä vähentyneen ja asukkaiden aktiivisuuden kasvaneen. Asukkaat innostuivat keittiötoiminnoista jopa niin paljon, että he alkoivat toivoa ruokalistalle uusia ruokalajeja.

Vapaa-ajan toimintoihin ja asukkaiden väliseen vuorovaikutukseen keskittyvä suositus liittyi asuin ympäristön ryhmätilanteiden dynamiikkaan. Asukkaita ja henkilökuntaa haastatellessaan sekä peliryhmää havainnoidessaan arvioija huomasi, että asukkaat eivät osallistuneet vapaa-ajanryhmien sisällön suunnitteluun ja ryhmässä asukkaiden välinen vuorovaikutus oli tavallisesti melko niukkaa. Kommunikointi tapahtui usein ohjaajan kanssa tai tämän välityksellä. Tästä johtuen arvioija ehdotti, että henkilökunta ja asukkaat järjestäisivät säännöllisesti vapaa-ajanviettoa koskevan suunnittelukokouksen, jolla pyritään lisäämään elvyttävien ja merkityksellisten toimintojen osuutta, tukemaan asukkaiden omia valintoja ja yhteisen vapaa-ajan

rakentumista. Jo olemassa olevan peliryhmän asukaslähtöisyyden edistämiseksi arvioija ehdotti ohjaajan nimeämistä asukkaiden joukosta. Tilojen läpikävelyn aikana arvioija huomasi, että asuinympäristössä oli runsaasti vapaa-ajanviettoa tukevaa materiaalia, mutta se oli sijoitettu eri paikkoihin aina ohjaajien toimistosta olohuoneen kaappeihin. Parantaakseen vapaa-ajanvälineiden saatavuutta, arvioija ehdotti vapaa-ajanvälineiden sijoittamista yhteisen oleskelutilan kaappiin.

Toiminatasuunnitelma yhteisen vapaa-ajan tukemiseksi ja asukkaiden vuorovaikutuksen lisääntymiseksi toteutui osittain. Asuinyksikkö otti käyttöön yhteisen suunnittelukokouksen. Suunnittelukokoukset vaativat ohjaajilta paljon etukäteisvalmistelua siitä, minkälaisia tapahtumia on tällä hetkellä tarjolla edulliseen hintaan ja valmiita vaihtoehtoja toiminnan muodoista. Ensimmäisten viikkojen aikana asuinyksikön yhteiset kävelyretket lisääntyivät ja myös erilaisissa tapahtumissa käyminen lisääntyi. Yksikön vieraillessa silakkamarkkinoilla eräs asukas sanoi, "Olisipa mukava käydä joka viikko torilla". Torilla käynnistä muodostui asumisyksikön viikoittainen tapa. Pelien siirtäminen olohuoneeseen, ei kuitenkaan lisännyt asukkaiden oma-aloitteista pelaamista, vaan tähän tarvittiin edelleen ohjaajan aloite. Myöskään asukkaan ohjaama peliryhmä ei tuottanut toivotun kaltaista tulosta, vaan peliryhmä kokoontui entistä harvemmin joten ohjaajat joutuivat ottamaan peliryhmän vetovastuun taas itselleen.

Kolmas suositus liittyi asuinyhteisön aikatauluun ja rutiineihin sekä itsenäisyyden tukemiseen. Asuinympäristön läpikävelyn aikana sekä henkilökuntaa haastatellessaan arvioija huomasi pienkodissa muutamia ajanhallinnan ja muistin apuvälineitä, jotka olivat hyvin vähällä käytöllä. Koska ajan hahmottaminen tai muistipulmat ovat tavallisia aivovamman jälkitiloja, arvioija ehdotti asuinyhteisön esimiehelle henkilökunnan lisäkouluttamista aiheeseen liittyen. Apuvälineitä hyödyntämällä tuetaan asukkaita itsenäisempään ajanhallintaan ja toimintaan. Asukkaiden haastattelu toi esiin toiveen iltalääkkeiden yksilöllisemmästä jakoajankohdasta. Arviointia tehtäessä kaikilla asukkailla ei ollut mahdollisuutta viettää itselleen mieluisaa iltaa esimerkiksi television mielihajelmia katsellen, koska liian aikaisin jaetut iltalääkkeet aiheuttivat väsymystä. Arvioija ehdotti henkilökunnalle, että iltalääkkeiden jakoaika porrastetaan asukkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Iltalääkkeiden jaon porrastaminen yksilöllisten tarpeiden mukaan onnistui erinomaisesti. Työntekijät eivät kokeneet porrastamisen lisäävän työtään, vaan tekevän illasta jopa joustavamman, kun asukkaat siirtyivät iltapuuhiin eri aikaan. Asukkaat taas kokivat, että nyt heillä on mahdollisuus viettää sellaisia iltoja kuin he toivovat. Henkilökunta koki myös lisäkoulutuksen työmotivaatiota kasvattavana ja he kokivat koulutuksen antaneen konkreettisia välineitä moniin heitä askarruttaneisiin ongelmiin.

Asuinyhteisön esimiestä haastateltiin arviointimenetelmän soveltuvuudesta. Hän kommentoi arviointia sanomalla: "Ulkopuolisen henkilön uuden näkökulman saaminen auttaa paljon. Vaikka REIS- arviointi ei tuonutkaan mitään varsinaisesti uutta tietoa, on se avannut henkilökunnan silmät niille asioille, jotka arjessa asukkaiden kanssa päivittäin toimiessa unohtuu." Hänestä tuntui, että henkilökunta oli alkanut entistä paremmin tunnistamaan asukkaiden yksilöllisiä eroja ja erityisesti heidän vahvuuksiaan. Henkilökunta kiinnitti enemmän huomiota annettavan tuen määrään ja yksilöiden tuen tarpeen erilaisuuteen. Esimies koki, että asukkaat olivat nyt myös mukana entistä vahvemmin kaikessa asuinyhteisön arkeen liittyvässä päätöksenteossa.

Haastattelukysymykset

Haastattelussa tulemme esittämään kysymyksiä, mutta toivomme että kommentoitte toistenne vastauksia ja että voitte ihan vapaasti keskustella aiheista. Emme jaa puheenvuoroja tilanteessa, pyrkikää siis välttämään päällekkäin puhumista. Jos näin käy, pyydämme teitä toistamaan asian. Oma mielipide riittää kommentoinnin perusteeksi. Me pidämme huolta rajauksesta ja ajasta, teidän ei tarvitse näistä huolehtia.

Aluksi voisimme sopia muutamasta käytännön asiasta. Haastattelunauhoitus tullaan litteroimaan. Videokuvaa käytetään litteroinnin apuna, mikäli nauhalta ei esimerkiksi erota kuka puhuu. Nauhat säilytetään opinnäyteprosessin ajan ja ne tullaan tuhoamaan kun opinnäytetyömme on hyväksytty.

- Miten haluatte oman nimenne ja toimipaikkanne näkyvän tulevassa opinnäytetyön raportissa?
- Miten teidän nimenne saa olla esillä litteroidussa aineistossa? Saammeko litteroida nimeä käyttäen?

Litteroitu aineisto voisi olla mahdollista luovuttaa tulevaisuudessa perustettavalle REIS:n julkaisutyöryhmälle. - Sopsisiko tällainen teille?

Nyt voimme siirtyä ensimmäiseen teemaan, joka on:

Tapausesimerkin käytettävyys

- Mitä ajatuksia tapausesimerkki teissä herätti?
- Mitä ajattelette tapausesimerkin realismista?
 - puitteet
 - resurssit
 - toiminnat

Jos ajattelette muissa arviointivälineissä olevia tapausesimerkkejä, niin...

- Onko tapausesimerkki tyypillinen toimintaterapian tapausesimerkki?
- Herättikö tapausesimerkki teissä kysymyksiä?
- Haluaisitteko tapausesimerkkiin jotain lisää
- Haluaisitteko ottaa tapausesimerkistä jotain pois?
- Täydentääkö tapausesimerkki käsikirjaa?
- Antaako tapausesimerkki riittävän kuvan REIS:n toteutuksen eri vaiheista?

Kulttuuri

Alkuperäistä englanninkielistä tapausesimerkkiä ei voitu kulttuurierojen takia suomentaa suoraan.

- Onko tapausesimerkki teidän mielestänne suomalaiseen kulttuuriin sopiva?

Taustateoria

REIS:n taustateoriana on inhimillisen Toiminnan malli

- Miten tapausesimerkistä näkyy inhimillisen toiminnan mallin mukainen ajattelu?

Rakenne ja kieli

Alamme olemaan haastattelun loppuvaiheessa ja haluaisimme vielä hieman yksityiskohtaista tietoa tapausesimerkin rakenteesta ja kielestä.

- Oliko tapausesimerkin tarinaa helppo seurata?
- Onko tapausesimerkin kieli toimintaterapian käsitteistön mukaista?
- Mitä mieltä olette tapausesimerkin pituudesta?

Lopuksi

- Haluaisitteko kommentoida vielä jotain tapausesimerkkiin liittyen?
- Miltä haastattelu teistä tuntui?
- Haluaisitteko antaa meille vielä jotain palautetta/kehittämideoita?

Kiitos. Haastattelu on nyt päättynyt.

Suomalainen tapausesimerkki Residential Environment Impact Survey 2.0 arviointivälineeseen

Tässä tapausesimerkissä kuvataan Residential Environment Impact Survey 2.0 arvioinnin toteutusprosessi. Arviointi toteutettiin yksityisen palveluntarjoajan ylläpitämässä asuinympäristössä, joka on suunnattu työikäisille aivovamman saaneille henkilöille. Toteutukseen osallistui kahdeksan asukasta ja kahdeksan henkilökunnan jäsentä esimies mukaan lukien. Asuinympäristö koostuu olohuoneesta, kodinhoitohuoneesta, keittiöstä, ruokailutilasta, henkilökunnan toimistosta sekä saunaosastosta, jossa on kaksi suihkua. Asukashuoneita on kahdeksan, joissa jokaisessa on oma wc. Asuinympäristöön kuuluu myös yhteinen piha-alue, joka sisältää puutarhan, pihakeinun ja grillikatoksen välineineen. Asuinympäristössä on huomioitu esteettömyys, kuten riittävä valaistus ja selkeät erot eri pintojen kontrasteissa. Asukkaat tarvitsevat ohjausta ja tukea päivittäisissä toiminnoissa ja he käyvät päivisin ohjatussa työ- tai päivätoiminnassa henkilökohtaisen suunnitelmansa mukaisesti.

Arvioinnin toteutti samassa organisaatiossa työskentelevä toimintaterapeutti. Ennen arvioinnin aloittamista toimintaterapeutti kertoi henkilökunnalle ja asukkaille arvioinnin tarkoituksesta ja sisällöstä. Arviointi alkoi tilojen läpikävelyllä, jossa havainnoitiin asuinympäristön fyysisiä puitteita. Seuraavaksi arvioija havainnoi kolmea asuinympäristössä tapahtuvaa toimintakokonaisuutta, joita olivat ateriahetki, ohjattu peli-ilta ja ruokailun jälkeinen oleilu. Lopuksi arvioija toteutti erilliset ryhmähaastattelut asukkaille ja henkilökunnalle, sekä haastatteli yksikön esimiestä. Arviointi toteutettiin yhden kuukauden aikana ja toteutukseen kului yhteensä kaksitoista tuntia. Havainnoinnin ja haastatteluiden toteutukseen tarvittiin yhteensä neljä 2-3 tunnin mittaista käyntiä asuinympäristössä. Toimintaterapeutti kokosi yhteen haastatteluista ja havainnoinneista nousseen tiedon ja pisteitti asuinympäristön neliportaisen asteikon mukaisesti. Tulosten pisteittäminen sekä suositusten valmisteleminen vei aikaa yhteensä noin kaksi tuntia.

Arvioinnissa nimettiin asuinympäristön vahvuuksia, joita olivat muun muassa kodinomaisuus, itseilmaisu ja vuorovaikutus työntekijöiden kanssa. Asuinympäristö oli sisustettu kodikkaasti ja jokainen asukas oli saanut itse sisustaa oman huoneensa. Asukkailla oli käytössä omat liinavaatteet ja he olivat osallistuneet henkilökohtaisen päiväohjelmansa suunnitteluun. Työntekijöiden ja asukkaiden välinen vuorovaikutus oli myönteistä ja asukkaat kokivat, että henkilökunta oli aina tarvittaessa saatavilla. Jokainen arvioitava kohta, joka sai pisteitä 2 tai vähemmän johti suositusten laadintaan. Suositusten lisäksi arvioija laati ehdotelman toimintasuunnitelmista, joilla suositeltuun kohtaan voidaan jatkossa vaikuttaa. Suositukset esiteltiin asuinympäristön esimiehelle, työntekijöille sekä asukkaille. Henkilökunta, asukkaat ja toimintaterapeutti valitsivat keskusteluiden pohjalta neljä suositusta, joita ryhdyttiin toteuttamaan asuinympäristössä kahden kuukauden aikana. Seurantapalaveri sovittiin toteutettavaksi puolen vuoden kuluttua.

Valitut suositukset ja toimintasuunnitelmat

Pisteityslomakkeen 3. kohdasta (Fyysinen ympäristö) asuinympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Tuetaan asukkaiden itsestä huolehtimista suihkutilan toimivuutta parantamalla.

Toimintasuunnitelmat:

- Vaihdetaan suihkun hanat, jotta asukkaiden on helpompi säädellä suihkun lämpötilaa ja vedenpainetta. Tehdään myös selvät värimerkinnot kuuman ja kylmän säätöä selkeyttämään.
- Vaihdetaan yhden asukkaan suihkulaatikon paikka keskeltä reunimmaiseksi ja maalataan laatikko voimakkaalla värillä, jotta asukas löytää itsenäisesti omat hygieniatuotteensa.

Asukkaita haastatellessa nousi esiin pulma liittyen suihkun hanan toimivuuteen. Asukkaat kertoivat suihkussa käynnin olevan epämukavaa, koska hanasta oli vaikea erottaa mihin suuntaan sitä tulisi säätää. Tämä johti siihen, että vettä tuli välillä liian kovalla paineella ja väärällä lämpötilalla. Uuden helppokäyttöisen suihkuhanan saaminen paransi peseytymismukavuutta. Asukkaat kertoivat myös ongelmasta omien hygieniatuotteiden suhteen. Henkilökuntaa haastatellessa selvisi, että yksi asukkaista ei yrityksistä huolimatta ollut oppinut oman suihkulaatikkonsa sijaintia. Laatikot oli merkitty jokaisen omalla nimellä ja kuvalla, mutta tämä ei ollut helpottanut tilannetta. Hygieniatuotteiden sekoittuminen oli aiheuttanut eripuraa asukkaiden välillä jo pidemmän aikaa. Kun suihkulaatikoiden järjestystä vaihdettiin ja laatikko maalattiin selvästi erinäköiseksi, asukas oppi vähitellen oman laatikkonsa sijainnin. Tämä vähensi asukkaiden välisiä ristiriitoja ja paransi luottamusta asukkaiden kesken.

Pisteityslomakkeen 11. kohdasta (Osallistuminen välineellisiin päivittäisiin toimintoihin) asuinympäristö sai arvosanan 1.**Suositus:**

- Asukkaita kannustetaan vastuuroolien ottamiseen ja heidän osallistumistaan arjen toimintoihin tuetaan.

Toimintasuunnitelmat:

- Asukkaita osallistetaan ruoan valmistukseen, pöytien kattaukseen, oman ruoka-annoksen annosteluun, astioiden korjaukseen ja pöytien pyyhintään.
- Asukkaista valitaan viikoittain vaihtuva keittiövastaava, joka henkilökunnan tuella ottaa vastuuta ateriahetken järjestelyistä. Keittiövastaavan nimi sijoitetaan näkyvälle paikalle päiväjärjestystä kuvaavan taulukon viereen.
- Tarjotun avun määrään kiinnitetään huomiota.

Ruokailua havainnoidessaan arvioija huomasi, että ateriahetken oli muodostunut palvelukulttuuri, esimerkiksi ruoka tuotiin asukkaille valmiiksi lautaselle annosteltuna. Asukkaiden kuntoutumisen edistämiseksi arvioija ehdotti, että tarjotun avun määrään kiinnitetään enemmän huomiota, asukkaiden osallisuutta ateriahetken rakentamisessa kasvatetaan ja asukkaiden joukosta nimetään viikoittain vaihtuva keittiövastaava.

Aluksi asukkaat oudoksivat muuttuneita toimintatapoja. Henkilökunnalta vaadittiin sitkeyttä ja pitkäjänteisyyttä, jotta asukkaat saatiin mukaan kattamaan ja siistimään pöytiä. Kun asukkaat tottuivat muutokseen, oli muutos hyvin merkittävä. Henkilökunta totesi oman työmääränsä vähentyneen ja asukkaiden aktiivisuuden kasvaneen.

Asukkaat kiinnostuivat keittiötoiminnoista niin paljon, että he alkoivat toivoa ruokalistalle uusia ruokalajeja.

Pisteityslomakkeen 12. kohdasta (Osallistuminen vapaa-ajan / elvyttäviin toimintoihin) asuinympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Luodaan yhteiselle vapaa-ajalle rakenne ja tuetaan yhteisön keskinäistä vuorovaikutusta.

Toimintasuunnitelmat:

- Järjestetään kerran viikossa yhteinen vapaa-ajanvieton suunnittelukokous, jolla tuetaan asukkaiden omia valintoja ja merkityksellisen yhteisen vapaa-ajan rakentumista. Asukkaat ja ohjaajat valmistelevat kokoukset yhdessä.
- Siirretään asuinympäristöön hankitut pelit, elokuvat, lehdet ja kirjat olohuoneeseen niille tarkoitettuun kaappiin.
- Nimetään peliryhmälle ohjaaja asukkaiden joukosta ja tuetaan ryhmää aiempaa omatoimisemmaksi.

Vapaa-ajan toimintoihin ja asukkaiden väliseen vuorovaikutukseen keskittyvä suositus liittyi asuinympäristön ryhmätilanteiden dynamiikkaan. Asukkaita ja henkilökuntaa haastatellessaan sekä peliryhmää havainnoidessaan arvioija huomasi, että asukkaat eivät osallistuneet vapaa-ajanryhmien sisällön suunnitteluun ja ryhmässä asukkaiden välinen vuorovaikutus oli tavallisesti melko niukkaa. Kommunikointi tapahtui usein joko ohjaajan kanssa tai tämän välityksellä. Tästä johtuen arvioija ehdotti, että henkilökunta ja asukkaat järjestäisivät säännöllisesti vapaa-ajanviettoa koskevia kokouksia. Niiden avulla pyritään lisäämään elvyttävien ja merkityksellisten toimintojen osuutta, tukemaan asukkaiden omia valintoja ja yhteisen vapaa-ajan rakentumista. Kokoukset vaativat ohjaajilta asukkaiden aktiivista osallistamista etukäteisvalmisteluihin. Ohjaajat etsivät asukkaiden kanssa tietoa siitä minkälaisia mahdollisuuksia on kulloinkin tarjolla edulliseen hintaan. Yhteiset kävelyretket ja erilaisissa tapahtumissa käyminen lisääntyivät. Yhteisön vieraillessa silakkamarkkinoilla eräs asukas sanoi, "Olisipa mukava käydä joka viikko torilla". Asukkaan ehdotus sai yhteisössä kannatusta ja torilla käynnistä muodostui asumisyksikön viikoittainen tapa. Torilla nähdyt tuotteet vaikuttivat asukkaiden ruokalistatoiveisiin ja torilta hankittiin aineksia ruoanvalmistukseen.

Tilojen läpikävelyn aikana arvioija huomasi, että asuinympäristössä oli runsaasti pelejä, elokuvia, lehtiä ja kirjoja, mutta ne olivat sijoitettu moniin eri paikkoihin aina ohjaajien toimistosta olohuoneen kaappeihin. Arvioija ehdotti, että pelit elokuvat, lehdet ja kirjat sijoitetaan olohuoneen kaappiin, jotta ne ovat paremmin kaikkien käytettävissä. Tavaroiden siirtäminen olohuoneeseen ei lisännyt asukkaiden keskuudessa tavaroiden oma-aloitteista käyttöä, vaan esimerkiksi elokuvien katseluun tarvittiin edelleen ohjaajaa tekemään aloite.

Asukkaiden vuorovaikutuksen edistämiseksi arvioija ehdotti peliryhmän ohjaajan nimeämistä asukkaiden joukosta. Tämä ei myöskään tuottanut toivotun kaltaista tulosta, vaan peliryhmän kokoontumiset alkoivat harventua. Tästä johtuen ohjaajat ottivat peliryhmän vetovastuun takaisin itselleen.

Pisteityslomakkeen 15. kohdasta (Aikataulu/rutiini) asuinympäristö sai arvosanan 2.

Suositus:

- Kiinnitetään enemmän huomiota asukkaiden yksilöllisen päiväohjelman toteutumiseen.

Toimintasuunnitelmat:

- Tuetaan henkilökuntaa järjestämällä ajanhallinnan apuvälineiden hyödyntämiseen liittyvää lisäkoulutusta.
- Tuetaan asukkaiden yksilöllisiä tarpeita ja päivärytmiä selvittämällä lääkäriltä mahdollisuus iltalääkkeiden jakoajan yksilölliseen porrastamiseen.

Kolmas suositus liittyi asuinyhteisön aikatauluun ja rutiineihin sekä itsenäisyyden tukemiseen. Asuinympäristön läpikävelyn aikana sekä henkilökuntaa haastatellessaan arvioija huomasi asuinympäristössä muutamia vähällä käytöllä olevia ajanhallinnan apuvälineitä, kuten puhuvia muistutinkelloja ja kuvitettuja päiväohjelmia. Ajan hahmottaminen ja muistipulmat ovat tavallisia aivovamman jälkitiloja, joten arvioija ehdotti asuinyhteisön esimiehelle henkilökunnan lisäkoulutusta. Henkilökunta osallistui yhteiseen yhden päivän mittaiseen apuvälinekoulutukseen ja lisäkoulutuksen koettiin kasvattaneen työmotivaatiota. Heidän mielestään koulutus antoi konkreettisia työvälineitä heitä askarruttaneisiin ongelmiin.

Asukkaiden haastattelu toi esiin toiveen iltalääkkeiden yksilöllisemmästä jakoajankohdasta. Arviointia tehtäessä kaikilla asukkailla ei ollut mahdollisuutta viettää iltaa televisiosta lempiohjelmia katsellen, koska aikaisin jaetut iltalääkkeet aiheuttivat väsymystä. Arvioija ehdotti, että henkilökunta selvittää lääkäriltä mahdollisuutta iltalääkkeiden jakoajan porrastamiseen. Muutettaessa lääkkeidenottoaika, on tärkeä huomioida mahdolliset muutoksen vaikutukset asukkaan toimintakykyyn esimerkiksi seuraavana aamuna. Iltalääkkeiden jaon porrastaminen yksilöllisten tarpeiden mukaan onnistui kolmen asukkaan kohdalla. Työntekijät eivät kokeneet porrastamisen lisäävän työtään, vaan tekevän illasta joustavamman asukkaiden siirtyessä iltapuuhiihin eri aikoihin. Asukkaat puolestaan kokivat, että nyt heillä on mahdollisuus viettää sellaisia iltoja kuin he toivovat.

REIS arvioinnin vaikutukset asuinympäristöön

Asuinyhteisön esimiestä haastateltiin arviointimenetelmän soveltuvuudesta. Hän kommentoi arviointia sanomalla: "Ulkopuolisen henkilön uuden näkökulman saaminen auttoi paljon. Vaikka REIS- arviointi ei tuonutkaan varsinaisesti uutta tietoa, se on avannut henkilökunnan silmät monille asioille, jotka asukkaiden kanssa päivittäin toimiessa helposti unohtuvat." Esimies arvioi, että henkilökunta on alkanut entistä paremmin tunnistaa asukkaiden yksilöllisiä eroja ja erityisesti heidän vahvuuksiaan. Henkilökunta on myös kiinnittänyt enemmän huomiota annettavan tuen määrään ja yksilöiden tuen tarpeen erilaisuuteen. Esimies koki, että asukkaat olivat nyt mukana entistä vahvemmin kaikessa asuinyhteisön arkeen liittyvässä päätöksenteossa.